

www.u

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

СВЕСКА XI.

Сарајево, Новембар. 1894.

год. VIII.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: В. С. Поповић, протојереј.

ВАСКРСНА ЈЕВАНЂЕЉА.

Четрдесетдневно бављење Исуса Христа на земљи послѣ свога васкрса — вријеме је врло знаменито и тајанствено! Господ се јавља вијернима, и опет остаје невидим; и нико не зна, гдје је Он. Виде Га у тијелу и крвним рапама, рукама својим дотичу се рапа његових, виђају Га овда-онда да једе; али у исто вријеме виде и сазнају, да Му тијело није већ у пређашњем стању: јер долази кроз затворена врата и, по вољи Господа у један пут постаје невидљив, нестаје Га испред очију њихових. Види се, да је Господ, пошто је устао из мртвих, живио на земљи, али већ не земаљским животом. Побједиоцу смрти и пакла, јасно је, да припадне одмах послѣ побједѣ над смрћу, да буде увјенчан славом на небесима и да сједне на пријесто Божанства, а међу тим Он остаје на земљи четрдесет дана. Свршило се све, што се имало свршити и што је захтијевала правда Божија, —

испунила се велика жртва за искупљење палог човјечанства, збио се и силазак Спаситељев у пакао — к сужњима и извршило се узвишење душâ на небо — у рај, душâ, које очекиваху с вјером Спаситеља свога; и ипак преостајаше још нешто божанственом Извршитељу нашега спасења да сврши — на земљи. Па шта је то? Како је то важно и тако неодложно дјело задржало Господа на земљи? Одговор на ово питање налазимо у књизи Дјела Апостолских. Богом заданути повјесничар апостолâ пише о божанственом Учитељу: Предъ ними же и постаки себе жика по страданіи своємъ, ко мнозѣхъ истинныхъ знаменіихъ, денми четырѣдесатми ѡкалѡса ихъ, и глагола, ѡже ѡ царствіи Божіи (Дјела ап. 1, 3). Шта је циљ овога? Без сумње то, да доврши и на свагда утврди на земљи благодатно царство Божије посредством апостолâ. Преостајаше Му да приправи опште свједоке

васкрса и божанствене силе Искупитеља: ради тога се јави ко мнозѣхъ истинихъ знаменїихъ. Преостајаше Му да преда дефинитивна, сходно стању цркве већ по свршетку, дјела искупљења, поуке и упутства универзалним учитељима и управитељима цркве; ради тога глагола ѿ царствїи Божїи.

Божанствени знаци и говори о царству Божијем зар нијесу за све вјерне предмети од највеће важности? Колики и какви би грдан губитак био за нас, кад нам никако не би били откривени!

Но благодаримо из дубине душе Господу, који је имао у виду по васкрсу свом, као и свагда, не само апостоле, него и све оне, који вјерују у Њега: Њему угодно би открити и нама све најважније, што је учинио или рекао по васкрсу Свом, бар — све, по Његовом суду божанственом, што је корисно и потребно за наше спасење. А гдје је то откривено? У *васкрсним јеванђељима*, која сваке недјеље о јутрењу слушамо, и која, на броју их *једанаест* састављају особити круг читања у чину богослужења православне цркве¹⁾.

Разгледајмо ова јеванђеља, која су испуњена за нас радосним и веселим гласом. У њима ћемо наћи и многих божанствених знакова васкрса Господњег, и многих тајана царства Божијег, царства благословенога.

¹⁾ Ових *једанаест* јеванђеља обухваћају сву историју по васкрсу, а написали су је четири јеванђелиста. Од ових јеванђеља чита се једно (прво) у јеванђељу од Матеја, два слиједећа у јеванђељу од Марка, три у јеванђељу од Луке и пет у јеванђељу од Јована. Ред читања ових јеванђеља отпочиње по правилу у недјељу *свих свештих*. Послејче прочитаног једанаестог јеванђеља почиње опет прво и тако иде преко цијеле године до Пасхе (осим случајева, кад у недјељу падне празник Господски, Богородични или храмовни). У недјеље св. Педесетнице такођер се читају иста јеванђеља, али не по обичном реду.

Јеванђеље васкрсно прво.

(Мат. 28, 16—20).

У овом јеванђељу описује се једно од попљедњих јављења Господа, које је било у Галилеји. Богочовјек, приступивши апостолима, говори им: 1.) да је добио сваку власт на небу и на земљи; 2.) заповиједа им, да иду по цијелом свијету да уче све народе и да их крсте у име Оца и Сина и св. Духа, и 3.) обећава, да ће бити с вјернима у све дапе до свршетка вијека. Нијесу ли нам дакле откривене овдје вјечне и спасоносне тајне царства Божијег? Тајне су те слиједеће: 1.) Глава је цркве Сведржитељ свијета и судија људи; 2.) благодатно царство Божије јесте Оца и Сина и св. Духа, Тројице једносупне и нераздијељене, и њему (царству Божијем) припадају само они, који су освећени крштењем и запечаћени именом пресвете Тројице; 3.) синови благословенога царства не ће никад бити остављени без божанствене помоћи Исуса Христа. Укратко, преставља нам ово јеванђеље највише предмете и вјере и надања хришћанског.

Јеванђеље васкрсно друго.

(Марко 16, 1—8).

Анђео јавља се мироносицама и говори им радосну вијест, да је Христос устао из мртвих. Ево ово је један од првих знакова божанственог васкрса! Гроб отворен и празан; код гроба већ није земна стража, него небесна; небесни свједок јавља св. женама, да је распети и погребени устао и са тим радосним гласом шаље их апостолима. Међу тим није тешко опазити, да нам се у овом чудном знаку открива и знаменита тајна царства Божијег. Ово служење код гроба Спаситеља и тај весео, радосни глас њихов св. женама показује нам ону истину, коју је доцније открио ап. Павле: Не сви ли сѣтъ

СЛЪЖЕЊИИ ДЪСИ, ВЪ СЛЪЖЕЊЕ ПОСЫЛАЕМИ ЗА ХОТЯЩИХЪ НАСЛѢДОВАТИ СПАСЕЊЕ (Јевр. 1, 14). Небесни служитељи су помагачи нашега спасења у благодатном царству Исуса Христа; они су старија браћа наша, који помажу млађој браћи својој — свима вјернима на земљи. Ова је истина велика помоћ наше вјере и нашега наџа.

Јеванђеље васкрсно треће.

(Марко 16, 9—20).

Овдје је јеванђелист укрaткo испрџао три јављења Господа нашега Исуса Христа, у први дан по својем васкрсу т. ј. јављење Магдалини, двојици ученика на путу, и најпослије апостолима, који бијаху сакупљени у једној горинци, а уједно описује и пошљедњи дан Богочовјека на земљи, — дан, кад је апостолима заповиједио, да иду по евему свијету и да проповиједају јеванђеље свакоме створењу, и кад им је обећао, да ће им помагати својом божансвеном силом, дан, у који се узнио на небо пред очима њиховијем. Ово васкрсно јеванђеље показује нам многе знаке васкрса Господњег, који се показаше вјернима, а открива нам и знамените тајне царства Божијега. Прве знаке видјећемо доцније, код других јеванђелиста¹⁾, а пошљедњи — о тајнама царства Божијега разгледаћемо у овом јеванђељу.

1.) Врло значајна тајна царства Божијега открива се за све вјерне у ријечима Господа, које је изрекао проповједницима свега свијета: **Иже вкрџ иметъ и креститса, спасенъ вѣдетъ: а иже не иметъ вкрџ, осѣжденъ вѣдетъ.** Ево једнога средства, које се даје палом и грјешном чо-

¹⁾ Јављење Марији Магдалини (Јован 20, 11—18); види ниже осмо васкрсно јеванђеље. Јављење двојици ученика, Лука 24, 12—35 (види пето васкрсно јеванђеље). Јављење апостолима у Лук. 24, 36 и даље и Јов. 20, 19—31 (види шесто васкрсно јеванђеље).

вјечанству ради његовог спасења! У њега нема, нити може бити, да дјела правде имају каквих заслуга пред Богом; али се једно оставља свакоме, који је пао у гријесима, да прибјегне вјери у божанственога Искупитеља, и да посредством крштења ступи у Његово царство — св. цркву. Без праве вјере, и без освећења благодати не ће се никад човјечанство поправити, нити ће достигнути својега високог назначења.

2.) Друга тајна открива се у обећању Спаситеља: **Знаменѣа вкрџавшимъ сѣа послѣдуютъ: именемъ монимъ вкрџимъ изжденѣтъ, ѣзыки возглаголютъ новы, змиѣа козметъ: аце и что смертно испѣютъ не вредитъ ихъ: на недѣжнѣа рѣки козложатъ и здрави вѣдѣтъ.** А историја пам свједочи са каквом се пуноћом и тачношћу збило и испунило ово обећање у првим вијековима хришћанства; у првим вијековима многи се од вјерних обукоше силом чудотворном, силом, која посрами сву незнабожачку лажну теургију и која учини, те умукоше демонска пророштва. Но нема основа да ограничавамо обећања Господа нашег само на древна времена; нема сумње, да и сада, — ма да не у толикој вјери, какова бијаше потребна у почетку, — нема сумње, да и сада долазе прави знаци вјернима, знаци, који служе и јесу непобитни докази божанствености наше св. вјере.

3.) Трећу тајну царства Божијега можно је видјети у опису вазнесења Господњег, Господъ ѹко, по глаголанѣи егѡ къ нимъ (апостолима) вознесеѣа на небо, и сѣде ѡдеснѣю Бога. Највећа, најрадоснија и најутјешнија тајна за дошљаке на земљи, који отечествѣа взыскѣютъ права (Јевр. 11, 14). Ову нам истину разјашњује апостол Павле кад говори о Искупитељу, који принесе за нас бескрвну жртву: **Гѣмже**

и Богъ его превознесе, и дарова емѣ нма, еже паче всакаго имени... (Филип. 2, 9 и даље), посадикъ ѡдеснѣю себе на небесныхъ, превыше всакаго начальства и власти и силы и господства, и всакаго имени именемъаго не точію къ вѣцѣ семъ, но и во градѣщенъ. И вса покори подъ нозѣ егѡ, и тогѡ даде главѣ выше всѣхъ церкви (Ефес. 1, 20—22). За тим увјерава исти апостол да велику смјелост имају код Бога вјерни: јер њих кто осѣждай? У њима је Христосъ умрѣый, паче же и воскресый, иже и естѣ одеснѣю Бога, иже и ходатаистветъ ѡ насъ (Рим. 8, 34).

Јеванђеље васкрсно четврто.

(Лук. 24, 1—12).

У овом јеванђељу описано је јављење и радосна вијест анђела св. женама и вијест истих жена апостолима, а на крају освједочење Петрово, да је празан гроб. Овдје опет видимо оне знаке васкрса, које видјесмо у другом васкрсном јеванђељу, а осим тога и нови знак, који видје ап. Петар, будући у самом светом гробу.

Зар не бијаху јасни знаци васкрса, нарочито за врховнога апостола? Кидъ ризы едины лежациа. Зар није видио и увјерио се, да је Господ, оставивши у гробу оно што је приличило мртвом, сад заиста жив? Петар је разумјео не један пут пророштво божанственог Учитеља о тридневном васкрсу, слушао је од жена мирносноца, шта је о том рекао анђео. Свакако, чини се, да му ово требаше да отвори очи вјере, а међу тим он одлази од гроба са сумњом — отиде вѣ себѣ днѣса вышѣмѣ. Зар нам се не открива знаменита и важна истина? Кад и врховни апостол не бијаше још сасвим утврђен у благодати, а уз то и не доби опроштаја из уста Спаситељевих због трикратнога одречења свога од Спаситеља, кад и врховни апостол с таком тешкоћом упознаје и прима истину; то тим мање можемо ми познати и

примити спасоносне истине без просвјетења благодатнога, нарочито тада, кад нас благодат папушта једино силама нашим — ради осјећања наше духовне немоћи и ништавила. Тако без наде је и шта више сасвим немогуће је спасење од сопствених сила наших, а тако је опет неопходна благодат Божија за течевину и добитак најспасоносније вјере! Благодатію есте спасени, говори апостол, чрезъ вѣрѣ; и сіе не отъ касъ, Божій даръ (Ефес. 2, 8).

Јеванђеље васкрсно пето

(Лук. 24, 13—35).

Ово јеванђеље говори о томе, како се Господ Спаситељ јавио двојици својих ученика на путу у Емаус и у самом Емаусу. У првом случају Господ, кога ученици нису познали, тумачи им пророштва о себи, а срца њихова гораху од божанственог пламена, осјећаху пријатно душевно расположење и близину Онога, који срца испитује; у другом случају, при благосиљању и ломљењу хљеба, јавља се сапутницима својима, а по том га нестаје, постаје за њих невидљив.

У овом јеванђељу можно је примјетити два разнолика знака васкрса Господњег: један, сходан свима онима, који не виде и вјерују, а други за оне, који виде и вјерују. Последњи знак, који се збио у самом Емаусу, бијаше свакако у појави крстних ранѣ на рукама Спаситељевим, кад је преламао хљеб, а уједно с тим и у самом дјеловању божанственог Учитеља, које је познато било његовим ученицима, дјеловању, које је обично употребљавао благосиљајући трапезу вјерних својих. За тим изненадно нестајање Господа Исуса Христа бијаше опет знак за свједоке, — знак управо тај, да је тијело Његово било већ више природних законѣ, — у стању славе. Знак прве врсте, бијаше онај, који показа Господ у току пута емаускога.

У самој ствари, није ли то знак за оне, који не виде и вјерују Спаситеља, као што се показа у овом случају? Доиста, јасно и очевидно испуњење тако многих древних прорештава о Исусу Христу, — о његовом рођењу, животу, смрти и васкрсу и сада је непобитно свједочанство о нашем Спаситељу и Господу. Осим тога, има у вјернима и унутрашњег свједочанства, сличнога ономе, које осјетише и познаше у срцима својима ученици Христови на путу у Емаус. На ово унутарње свједочанство указују и апостоли, кад говоре: **Вѣрѡмъ въ Сына Божїа, имать свидѣтелство въ себѣ** (1. Јов. 5, 10); и **ѡ семѣ размѣемъ, такъ въ немѣ пребываемъ, и той въ насъ такъ отъ Дѣха своего далъ естъ намъ** (1. Јов. 4, 13), Духа, који послѣдшестветъ дѣхови нашемъ, такъ есмь чада Божїа (Рим. 8, 16).

А ови божанствени знаци откривају нам и најважније истине царства Божјега. Не само да је Господ показао ученицима на св. писмо старогав завета, које говораше за њега (наченъ отъ Моѡсеа и отъ всѣхъ писаиѣ также ѡ немѣ), него откри и утврди велику истину т. ј. то, да је језгра *свему* *искуш*тељу Искупитељу рода човјечијега, и да је по томе сав нови заветъ неопходно испуњење и откривење старогав завета. Не сїа ли подобаше пострадаѣи Христѣ, и вѣити въ славу свою? — Тако рече Господ ученицима на путу у Емаус за невјеровање њихово о Његовом васкрсу; а тиме показа Господ како неопходност крстне жртве ради нашега искупљења, тако и то, да је крст на земљи једини пут к небесној слави. Хоћемо ли да знамо још и онај начин, на који угодно бијаше Господу да нас доведе на пут спасења? То нам казује и показује опхођење Спаситељево са ученицима емауским. Као што се њима јавио Господ, тако исто јавља се Господ често и другима на путу спасења прикривено,

дјелујући више унутарње — на срца, а овда-онда јавља се у осјетљивијем и јаснијем виду ради самога разума, но и тада скрива од нас радосну свјетлост, да се не радујемо у циглој свјетлости Његовој, него већма да се утврђујемо у вјери и љубави, која никада не опада. Јер ми овдје вѣрѡмъ, а не видѣнемъ (2. Кор. 5, 7).

Иванђеље васкрсно шесто

(Лук. 24, 36—53).

Ово јеванђеље говори о томе, како се Господ послѣ свога славнога васкрса јавио апостолима, који бијашу сабрани у једној горници јерусалимској. Воскреснувши Господ из мртвих показује им крстне ране на рукама и ногама својима, да од њих разгони сасвим сумњу и да их увјери о суштини својега тијела. Тада небесни Учитељ отвори ум ученицима, да разумију Писмо, каза им подребу својих страдања, смрти и васкрса, заповједа им, да проповједају о Њему по цијеломе свијету и обећава, да ће им послати ради утврђења њиховог св. Духа. Најпосле описује се и вознесење Господа на небо.

Јасно је само по себи, да се испунило јављење ово јасним знацима васкрса Господњега. Све је ово управљено било на то, да увјери апостоле, да тај, који се њима јавио, не бијаше дух, као што су они мислили у почетку, него да има истинито тијело — човјечије. Није тешко видјети, какве су тајне и божанствене истине откривене у овом случају проповједницима цркве Христове. Ово се јасно види из следећих ријечи јеванђелисте:

1.) **Тогда отворзе имъ умъ размѣити писанїа.** То значи, да није мудрост човјечија, но једина премудрост Божија, која води човјека к истинитом разумјевању ријечи Божије. За то и апостол говори: **Мы не дѣха мїра сего прїахѡмъ, но дѣха иже отъ**

Бога, да вѣрны, иже отъ Бога дарованнаа намъ (1 Кор. 2, 12).

2.) И рече иже: такъ такъ писано естъ, и такъ подобаше пострадаати Христѣ, и воскреснѣти отъ мертвыхъ въ третій день. Дакле страдања, смрт и васкре Спасителя бијаху дјело највише премудрости. Ово испуњење бијаше од искони нацртани план о спасењу људи, и за то је изложен у светом Писму. То је по ријечима ап. Павла, премудрость Божја въ тайнѣ сокровеннаа, юже представи Богъ прежде вѣкѣ въ славу нашу (1. Кор 2, 7) или другим ријечима: смотреніе тайны сокровеннаа отъ вѣковъ въ Божѣ, создавшемъ вселенскѣ Исусѣ Христомъ (Ефес. 3, 9).

3.) И проповѣдатисѣ во имя егѡ покаанію, и отпущенію грѣховъ во всѣхъ языцѣхъ, наченше отъ Иерусалима. — Иже въ иногѡ имени подѣ несемъ, даннагѡ въ чело вѣкѣхъ, осим достојног поклоњења имени Исуса Христа, ѡ немже подобаетъ спастисѣ намъ (Дјел. ап. 4, 12); нема и неће бити другог Спасителя за цео род човѣчји.

4.) Бы же сѣдите во градѣ Иерусалимскѣ, дондеже увлечетесѣ силою свѣше. Овдје опет видимо велику тајну царства Божијега: како ради довршења нашега спасења, тако и ради достижења спасења нужна је сила божанствена. Ради тога потребно бијаше да сиђе на учитеље свијета Дух премудрости и разума, Дух савјета и кријепости, Дух, који све испитује, — и дубине Божије; и тај Дух да буде без престанка Управитељ и Наставник свих цркава васељенских.

Јеванђеље васкрсно седмо.

(Јов. 20, 1—10).

Садржај овог јеванђеља сличан је са четвртим васкреним јеванђељем. Разлика је само у том, што се у овом јеванђељу описују подробније свједочанства живоноснога гроба. Св. Јован, љубазни

ученик Христов, приповиједа, да је био у гробу са ап. Петром заједно, и да је видно хаљине гдје леже, и убрус, који бијаше на глави Господа, особито савит на другом мјесту. Тада, говори овај ученик (т. ј. сам Јован), видѣ и вѣрова: не яко вѣдахъ писаніа, такъ подобаетъ емъ изъ мертвыхъ воскреснѣти.

Знак божанственог васкрса у овом јеванђељу није само то, што гроб бијаше отворен и празан, него још више и то што су остала у гробу сва покривала, која бијаху на умрломе, и шта више убрус, који бијаше на глави Његовој! Они, који бијаху при погребу Господа, могаху видјети, с коликом количином благовоне масти бијаше погребено тијело Исусово од ревних ученика — Јосифа Ариматејскога и Никодима (пошљедњи, казано је, донесавши смѣшеніе смѣрено и алойно, такъ литрѣ сто, (Јов. 19, 39). Како су покривала, која бијаху обвијена с мастима око тијела, могла бити одијељена и сложена у таком реду? Једина чудна сила Богочовјека могаше у један пут ослободити и отрести тијело од свију узѣ, којима бијаше везано с погребним покровима; а да не повриједи ни тијела ни покровѣ. Ова мисао представила се св. Јовану, кад је разгледао унутрашњост гроба, и у тој мисли развила се у уму и срцу љубљеног ученика блажена вјере о васкрсу љубазнога Учитеља: и видѣ и вѣрова.

Јеванђеље васкрсно осмо.

(Јов. 20, 11—18).

Одје се описује, како се Исус Христос по васкрсу Свом јавио Марији Магдалини. Марија Магдалина неутјешно плачући код гроба надвири се над гроб и видје два анђела, по занијета осјећајем туге, ни мало се не смути кад их видје, и говори с њима о предмету своје туге. Обазријевши се види пред собом самога

Исуса и мислећи да је вртар рече му: аще ты еси взалъ его, покажи ми, гдѣ еси положилъ его? Но једна ријеч Спаситеља: Марије! пробуђује св. жену од дубоке туге; ученица одмах познаде божанственога Учитеља, и са ускликом: равеѣнї (Учитељу!) хоће да Га се до-такне.

Ово је једно од првих јављења Господа нашега Исуса Христа по васкрсу. И како је оно дирљиво, како благо и убједљиво за срца и како је испуњено са љубављу божанством! Марија види Господа, који јој се јави, слуша познати јој глас, чује из уста Господњих своје име, дознаје да се враћа Син Божији к Богу Оцу, и добија заповијед да јави то апостолима. Па ко то бијаше, ако не Господ? Је ли могла ма и на час један посумњати о том благословена Марија? Дакле то бијаше онај исти, који је исцјелил негда од седам љутих духова. Он је то и сада, који из ње изгони јављањем Својим зловнога духа туге и очајања!

Но осим овога, тако јасног знака васкрса, у јављању и ријечима Господа к Марији, откривају се и велике тајне царства Божијега. Врло је значајно то, да је Господ благовољно да се јави прије свију мироносицама. По тумачењу св. отаца то значи: као што је жена прва чула глас о погибли, коју она сама проузрочи смртоносним гријехом, тако исто предстојаше жени да чује прва и глас о спасењу. Радосна и утјешна истина открива се и у том, да Господ једном ријечи Својом разгони неутјешну тугу побожне ученице. Тако је свемогућа и животворна благодат Његова! Даље учимо се из овога, да нико од вјерних не губи наде у Господа, јер Господ је близу оних, који Га љубе, и никад их не ће оставити без своје свемогуће благодати. А шта да

кажемо о тој великој тајни, која се откри и показа у ријечима Спаситеља к Марији? Иди, рече јој Он, ко кратїи мойи, и оци имѣ: восхождаѣ ко Оцѣ моему и Оцѣ вашему, и Богъ моему и Богъ вашему. Заиста је високо богословље у овим ријечима! Господ, послѣ крснога подвига, враћа се к Оцу Својему — такође по човјечанству. Но тај Отац је још и наш Отац, Бог Спаситеља нашега и наш је Бог, јер кроз Исуса Христа примисмо благодат и ступисмо у чврсти савез с Богом. И даде нам областъ чадомъ Божиимъ выти крстоушимъ во имя его (Јов. 1, 12). Ми смо постали браћа једнороднога Сина, у коме је сва воља очина (Мат. 3, 17).

Јеванђеље васкрсно девето

(Јов. 20, 19—31).

У њему су описана два јављења Исуса Христа апостолима:

1.) у вече, први дан по васкрсу, кад у збору ученика не бијаше Тома, и 2.) после осам дана, кад бијаху сабрани сви ученици и Тома с њима.

У првом случају Господ, дошавши при затвореним вратима, показује ученицима крсно ране своје и, дунувши, даде им Духа свотога; у другом случају такођер дошавши к њима при затвореним вратима, обраћа невјернога Тому ка високој вјери и исповјести.

У оба ова јављења показаше се врло јасни знаци васкрса Господњег. Тешко је било више сумњати да није то сам Господ, који се јавио. То су казивале ране на рукама и ногама, прободена ребра Његова; то је показао и глас познат ученицима; то се видјело и из велике божанствене љубави, којом се обраћао Господ к љубазној браћи својој. Је ли могао Тома и даље остати у сумњи, кад му Господ с таквом благосињу у један пут приђе и откри ране своје, допусти му да их ошине и напомену

му рођене ријечи његове, које је изрекао пред самим ученицима? — У каквом стању бијаше тада тјело ускрснутога Господа види се из тога, што у два пута пролази кроз затворена врата. — На тај начин, са потпуном убједљивошћу говораху ученици: видѣхомъ Господа! а у ап. Томе као нехотице изви се радостни и побожни уклик: Господъ мой и Богъ мой!

Видимо и најважније истине, које су нам откривене у овим двама јављењима.

1.) У ријечима божанственог Спаситеља: прѣимитѣ Дѣхъ Святъ. Иже отпѣстите грѣхѣи отпѣстатса имъ, и имже дѣржите, дѣржатса јасно се види и изводи основ велике у цркви тајне — покајања. Господ, једини имајући власт опраштати грјехе, предаје ту власт и пастирима цркве, побуђујући нас тим да притичемо к њима са чистом исповјешћу. 2.) У примјеру ап. Томе, који је много и жарко желио да види свога љубазног Учитеља и ипак не хтједѣ вјеровати свједочанству саученика својих, за тим у божанственој побједи над Томиним невјеријем учимо се тој утјешној истини, да је свеблаги Господ наш свагда готов дати нам сва средства, да Га познамо, ако само искрено и из свега срца то желимо. 3.) У изреци Господњој ка Томи: какъ видѣхъ мѧ, кѣрковалъ еси: блажени невидѣвшій, и вѣрковаше познајемо својства истините вјере, која не захтјева очевидности, него, смирујући разум, срцем вјерује у Спаситеља. Такова је вјера блажена по ријечима Господа; она вјерује къ правдѣ, говори ап. Павле, т. ј. као плод свој има савршено оправдање; она, по ријечима овог јеванђеља, животъ иматъ коима Исуса Христа.

Јеванђеље васкрсно десето.

(Јов. 21, 1—14).

Господ се јавља по васкрсу Свом на бријегу Тиверијадскога језера послѣ тога,

како су седам ученика Његових сву ноћ рибу ловили и ништа ту ноћ не ухватише. Господ им дарова чудан лов и за тим благосиља њихову трпезу.

Јасан знак васкрса бијаше за ученике тај чудни лов рибе, који је произвео вољом својом јавивши се Господ. Кога од ученика не бијаше познат пређашњи, сличан овоме примјер чудотворне силе Учитеља? Тако је један пут Петар сву ноћ узалуд трудио се у ловљењу рибе и тако исто, по ријечи Господњој, бацивши мрежу, уловио грдну множину рибе (Лук. 5, 6 и даље). По овом на име узроку ап. Јован одмах позна Господа, који се јавио, ма да у удаљености и, може бити, при јутарњем сумраку тешко бијаше видјети јасно црте лица Господњег! Господъ естъ! рече Јован Петру. Но дошавши на бријег и намјестивши се за трпезу са Господом, већ нико од ученика није могао сумњати се: ни единакъ же смѣлаше отъ ученикъ изгызати его, ты кто еси? вѣдающе какъ Господъ естъ. — И у овом случају Господ показа ученицима истинитост тијела својега, кад им даваше хлѣб и рибу и участвовавши при трпези њиховој.

Поучну истину можно је видјети у том, што се Господ јави ученицима послѣ узалуднога им труда цијелу ноћ и послѣ тога испуњава им мреже чудним ловом. Како се овдје јасно црта ништавост свију усиљавања човјечијих без помоћи с више! Безъ Мене не можете творити ничесоуже (Јов. 15, 5) рекао је божанствени Спаситељ, а у овом случају показа, да су служитељи и шљедбеници Његови дужни и у животним нуждама и невољама уздати се на Њега. Нема ли зар у испуњењу апостолских мрежа мноштвом рибе тајанственога знака? Овдје је очевидно тај знак, на који показа Господ Петру у пређашњем сличном слу-

најува на име кад му рече: не конса, отз
селк вѣдешн челокѣки ловл (Лук. 5, 10).
Јеванђелист пише: Сѣмѣнх Петрх извлече
мрежѣ на земљу, полнѣ великихъ рывѣ сте и
пѣтѣдесѣтѣх и три; па је ли мање од овога
броја основано било од апостола великих
хришћанских црквава — у Азији, Европи
и Африци?

Јеванђеље васкрсно једанаесто.

(Јов. 21, 15—25).

Слушамо трикратно питање Спаси-
теља управљено Петру: любиши ли мѣ?
и трикратни одговор Петров: ѿи, Господи,
ты вѣси, ѿкѣ люблю тѣ. За ово искрено
и из чистогѣ срца исповиједање, Владика
цркве, повјерава опет апостола, који је
погријешио ушљед трикратног одречења,
но већ покајаноме, да пасе стадо Његово;
предсказује љубимцу свом подвиг љубави
и вјере мученичке, и уједно забрањује
да испитује судбу другог ученика —
Јована.

Овдје је божанствени знак Господа,
који устаде из мртвих како она власт,
која свим управља, с којом тражи Он од
ап. Петра љубави к себи и предаје му
овце своје, тако и оно божанствено про-
виђење, којим прориче Господ мученичку
смрт тога апостола. Расматрајући све то,
и сваки вјерујући зар не ће ускликнути
са врховним апостолом: Господи! Ты всѣ
вѣси?

Поучне истине, које нам се откри-
вају у овом јеванђељу, јесу сlijедеће:
1.) Истина знатна за пастире цркве. Го-
спод тражи од пастирѣ више љубави
према Њему и сходно с њом (љубављу)
старања о стаду Његовом. Троструким
везама треба да су сједињена срца њи-
хова са Исусом Христом, да и сами не
отпадне од Њега, а и друге, који су по-
вјерени старању њиховом, да држе и ја-
чају у истинитој вјери.

2.) Истина поучна за стадо. Велики
Пастиреначалник предао је душе наше
пастирима: да се покоравамо дакле њима
као самом Господу, и тиме да олакшамо
мучни и тешки посао њихов: тѣи ко вѣдѣтѣ
ѿ дѣшахъ вашихъ, ѿкѣ слово воздати хотѣще,
да сѣ радостѣю сѣ творѣтѣ, а не воздыхающе;
нѣсть ко полезно вамъ сѣ (Јевр. 13, 17).

3.) Истина за све важна: цио живот
треба да посветимо Господу, да примамо
из руке Његове сваку судбу с љубављу,
а с тим заједно да се не усиљавамо про-
зрети у тајне будућега, него сасвим да
се предамо вољи Његовој, која је пре-
блага и премудра. Ти желиш знати на пр.
шта ће бити с овим ил с оним сабратом
твојим? да ли ћеш ти прије или који други
близак срцу твојом, преселити се из овога
живота у онај вјечни? — Сјети се при
том, шта говори Господ: что кѣ тѣбѣ? ты
по Минѣ гради!

* * *

Дакле у васкрсним јеванђељима имамо
и врло вјерну историју васкрса Господњег,
и у сваком степену поучних истина, које
су неопходне за наш васкрс духовни.

Свједочанства и знаци васкрса пред-
стављени су нам свакога рода и врло
различно. Тако налазимо у расматрању ове
јеванђељске историје: 1.) Свједочанства ан-
ђела св. мирносицама (јеванђ. 2-го и 4-то);
2.) чулне знаке — одваљени камен, за-
остали покрови и убрус са главе у гробу
(3, 4 и 7); 3.) духовне знаке: пророштва и
унутарње сведочанство Духа Божјега у
срцима вјерних (јеванђ. 5); 4.) знаци исти-
нитости воскреснутога тијела Господњег:
ране од клинаца, прободено ребро, пре-
ламање Господом хљеба, и др. (јеванђ. 5
6, 9 и 10); 5.) знак новогѣ стања, укаквом
се јавило тијело Спаситеља по васкрсу:
долазак Његов при затвореним вратима и
изненада нестајање Његово испред очију

ученика (јевађ. 8 и 9); 6.) многе и очевидне знаке божанствене блакости, свезнања, свемогућства и других највиших својстава Богочовјека — особито у јављању Његовом Марији Магдалини (8.), ученицима емауским (5.), ап. Томи и другима (9.), и Петру са друговима на језеру Тиверијадском (10. и 11-то). Свуда се односи и преславно вознесење Господње на небо (3 и 6); 7.) Најпосле свједочанством васкрса служи не само вјера апостола, него и сама маловјерност и шта више невјеровање Томино, побјеђено очивидним знацима васкрснута Господа. Шта да кажемо о истинима, које су нам откривене у историји васкрса? У њој можно је наћи скраћење свега учења јеванђелскога, скоро све најважније истине вјере, наде и љубави хришћанеке.

Ево I. неопходних, за свакога хришћанина, истинâ вјере:

Троичност лица једнога Божанства (јевађ. 1-во);

Неопходност крстне жртве ради нашега спасења (јевађ. 5, 4, 6);

Господ, који устаде из мртви, врховни је Управитељ и цркве и свега свијета (јевађ. 1);

Нема другог имена под небом, којим би се могли спасти (јевађ. 6);

Вознесавши се на небо, Богочовек има част и славу и силу равну са Оцем и Св. Духом (јеванђеље 3 и 6);

Он је заслужио нама и пошљање божанственога Духа од Оца (јевађ. 6);

У свему св. Писму садржи се или пророчанство или радосна вијест о Њему — Искупитељу рода човјечијега (јеванђ. 5-то);

Учење ријечи Божије има божанствену силу ради умекшања срдаца човјечијих (јевађ. 11);

Неопходност св. крштења (3 и 6);

Божанствено установљење тајне св. покајања (јевађ. 9);

II. Неопходних истина *наде*:

Вјерни не ће никада бити остављени од Господа (јеванђ. 1);

Он је свагдањи посредник наш на небу (јеванђ. 3 и 6);

И сила Његова чудотворна не ће оставити цркве за сва времена (јеванђ. 3);

Благодат Његова може нас једном ријечи спасти (јеванђ. 8);

И Анђели, по вољи Његовој, служе нашем спасењу (јеванђ. 2 и 4);

Његов Отац је и наш Отац (јеванђ. 8);

Њему су познате све судбе наше (јеванђ. 11).

Благо онима, који не виде и вјерују (јеванђ. 9)!

III. Неопходних истинâ љубави:

Љубав према Господу привлачи Га к нама све више (јеванђ. 8 и 9);

Она се тражи особито од оних, који се удостојавају нарочитих дарова од Господа (јеванђ. 11);

С њом треба да је у свези и љубав према ближњима и покораване св. цркви (јеванђ. 11);

За посљедоватење Исуса Христа једино је пут ка слави — крст (јеванђ. 5);

Без Господа не можемо творити ништа добро а с Њим — можемо све (јеванђ. 10-то).

У *Мишровици* 1894.

По руском:

Григорије А. Николић

свештеник.

О ХРИШЋАНСКОМ ВАСПИТАЊУ ДЈЕЦЕ ДО ШКОЛЕ.

Посветио сјени **Јова Перовића,**

учитеља и народног мученика

Поп Јован Гргуревић.

(Наставак).

4. Почетак и ток хришћанског васпитања.

Кад имамо у рукама споменуто средства за хришћанско васпитање дјеце, на још ако их употријебимо како ваља, лако ћемо дјецу васпитати и сигурно се можемо надати добром успјеху.

Хришћанско васпитање код дјеце почиње од часа, када се дијете крсти. Свештеник, крштавајући дијете погружава га три пута у воду и самим тим чином већ га обраћа у Хришћанство. У часу том дијете се осјењава тајанственом силом св. Духа; јер ова има да даде способност за развијање и усавршавање у дјетету урођених начела: *вјере, љубави и наде.*

И васпитачи одма од овога часа треба да гледају на своје дијете, као на предмет, у коме дух Божији станује и живи. Они ваља да знаду да је одма из почетка дјеци потребно васпитање у хришћанском духу. О овоме нас и сам Спаситељ увјерава, кад вели: „Зар нијесте никад читали из уста мале дјеце и која сисају, начинио си себи хвалу“ (Мат. 21. 16). На крштењу наше дјеце ми (родитељи — васпитачи) заклињемо се Богу да ћемо их хришћански васпитати, па се чувајмо да за ову своју заклетву на највишем суду не будемо осуђени.

Невина дјетиња душа из почетка једнако се налази у рукама другога, т. ј. у рукама матере, или најближега из околине његове, Они, који дијете воде и имају шњим највише додира, имају на њ највише и уцлива, и главни су узрок пошљедица доцнијег његовог живота. До

васпитача највише стоји којим ће правцем дјетиња душа окренути и какав ће положај доцније у животу заузимати. Мати је први предмет дјетиње љубави, но та љубав може бити и отров за дјетињу душу, ако она не удеси своја поступања према дјетету по начелима Христове вјере.

Из почетка цио наш рад у дјетињем васпитању своди се на његов тјелесни развитак, т. ј. бринемо се око његовог тјелесног здравља, али за то ипак немамо право мислити да у том послу и душа дјетиња не учествује. И мало дијете живи душом. Оно је задовољно на грудима своје матере. Осим тога, осјећа глад хладноћу или какво било друго тјелесно неспокојство, које показује извјесним тјелесним покретима и изражајима из своје унутрашњости. Ово просто дјетиње осјећање, које је још без икаквог разума, може се узети као први и најнижи душевни живот код дјетета. Дијете развијајући се тјелесно, развија се и душевно и тако с дана на дан његов душевни живот постаје све јаснији и разговјетнији. Васпитачи треба да одма поклоне своју пажњу овоме маломе и слабоме пламичку душевног дјетињег живота. И све што је овај живот мањи и нејачи, то и нежнију пажњу иште од васпитача. У овом првом добу дјетињег живота, док његова душа још тек, што бледуца малим и нејасним пламичком не треба много погрешака од стране васпитача, па да се она (душа) поквари и зарази. Из почетка одма треба с дјететом поступати, као са човјеком, јер Божији Дух и у њему живи

и стањује. Дјетињи слух треба навикавати на глас родитељске љубави и бриге о срећи и благостању његовом; јер ће од тога највише зависити каква ће доцније послушност бити код дјетета, т. ј. хоће ли послушно дијете бити из страха или из љубави.

Ми овијем нијесмо намјерни казати да дијете не треба никад казнити; али хоћемо то, да се казне изводе под великом опрезношћу. Док је дијете још неразумно и док се инстинктивно развија, нужно га је по кад — кад и осјетљивим, непријатним средствима одвраћати од штетних наклоности, које извиру из његове самовоље. Но у томе васпитач треба да буде врло пажљив. Не треба болестан осјећај да производи бол. Васпитач, кад казни дијете не треба да буде и сам љут (гњеван). Јер својом љутином више убија вјеру код дјетета у љубав васпитачеву према себи, него тјелесним болом, који је казном произведен. Осим тога у таком случају васпитач врло лако пријеђе и границе одмјерености казне, те и то врло штетно утиче на дјетињу душу. И св. Писмо учи нас: „гњевети се, но не гријешите“ (Ис. 4. 5). Па ни свако дијете није једнако осјетљиво према казнама. Код једнога дјетета и мала казна произведе велики душевни осјећај, док код другога на против. — На све ово васпитачи су дужни пазити, па према свему томе и казне удешавати.

Што год с дјецом радимо имајмо вазда на уму да нам треба у њима чувати и развијати вјеру и љубав према нама. За ово не смију се постављати разлике у добу дјетињег узраста. Јер и ако има доба да дијете умом не разумије; али за то има у срцу урођен осјећај, којим вазда разликује оно, што му се чини примлавајућим начином од онога,

што што је из добре воље и љубави. Кад дијете ради нешто силом, осјећа непријатност и одвратност, а кад ради из љубави његово се срце умекшава и облагорођава, т. ј. постаје дијете из срдачности и искрености послушно.

Дијете, мало по мало, развије се и оснажи толико, да се стане отимати од нас, и почне устајати на ноге. Први дјетињи кораци могу се узети, као први почетци његове самосталности. Као год што дијете расте и напредује тако исто и наша старања о његовом васпитању расту и напредују. Док је дијете било у колијевци, било је у нашим рукама и у свему зависило од нас. Сваки његов покрет, који би био управљен онамо, куда се не би могло дозволити, лако нам је било предуприједити. Али сада, кад је дијете јаче и тијелом и душом, и васпитање мора бити јаче и озбиљније.

Главно је чувати дијете да на првим покушајима не посрне. Ако дијете падне на првом кораку заплаши се и доцкан се усуди опет на ноге посадити. Паметна мајка, кад учи дијете, да јој прохода, постави га на корак од себе, рашири руке и зове га к себи; а дијете, пуно љубави и вјере према њој, корача смјело, и немислећи, да још у свом животу није таквог покрета искусило. Ово је примјер гдје се са свим јасно види, да су вјера и љубав у дјетету руком свемогућега засијане, а нијесу ни науком ни искуством добивене. За нас је непојмљиво какав се процес збива у развоју биљке из ситнога сјемена, па тако исто не можемо појмити ни то, како Бог хришћанска начела укоријењује у природи дјетињој. Искуство нас учи, да се смокве не беру с трња, нити се грожђе бере са купине (Лук. 6. 44). Природа је себи вазда вјерна, а закони Божији у њој су

стални и непромјенљиви. Сунчана свјетлост одбија се у малој капљи воде, као у великом морском океану. Тако и у маломе дјетету отсијава Божанска свјетлост као и у великоме човјеку. Због тога васпитачи морају бити пажљиви и чувати се, да васпитајући дјецу не одмакну се од Божанскога сјемеа, које се у природи њиховој налази. Непажњом васпитачи могу бити велики непријатељи своје дјеце. За ово нас и Христос учи, кад вели: „гледајте да не презрете једнога од малијех овијех“ (Мат. 18. 10).

Упоредо са овијем перијодом дијете долази и душевној самосталности. Први израз душевне самосталности код дјетета јесте *ријеч*. — Дијете, слушајући најближе из своје околине да говоре, тежи да и само говори. Способност ова код дјетета је од самога Бога и рађа се са њим заједно; те развијајући се тјелесно развија се и душевно, и све више јача у њему тежња, да другоме своју унутрашњост искаже.

Ово доба душевнога дјетињег развитка врло је важно, јер се у њему дијете учи говорити, за то и васпитачи своју бригу и пажњу морају много више појачати у васпитању, него до сад. Божанствено сјеме у дјетету сад се развија у младицу, коју васпитачи треба не само да влаже св. вјером а загријевају својом љубављу, да не усахне: него до јој потпомогну развити се у велико дрво, које ће доцније имати и добар плод да принесе. Све што је до сад додиркивало њезна дјетиња чула ниче и тежи да из његове унутрашњости по средством говора избије на поље

Дијете је у овоме добу љубопитљиво, интересује се за све и за све хоће да нас запиткује. Ова дјетиња љубопитљивост је јака и може се згодно упоредити са потоком, који се прикупи под брдом

и хоће на поље да избије. Ако је већ избио на површину треба га пустити да тече. Обустављати га није фајде; јер то може бити само за неко вријеме, док се вода прикупи, те ће онда већом снагом и брзином провалити и јурнути на пријед, и неће се умирити док не дође у бескрајни океан, гдје има да пађе себи вјечити мир и спокојство.

Исто тако ни дјетињу љубопитљивост не треба препријечавати. Дјетету треба на свако питање одговарати, па и онда, кад све одговоре не може да схвати, или кад од брзог запиткивања нема времена да своју пажњу сврати на овај или онај одговор. У овом добу код дјетета развијају се форме (облици) знања, које још нијесу способне да у се смјесте какве садржине из нашијех одговора. Но, ми, одговарајући дјецци на свако питање мало — по — мало усавршавамо у њима те форма и оспособљавамо их за знање. — *Forma dat rei esse*, веле филозофи.

У тјелесном развићу код дјетета старамо се да сачувамо правилност органа цијелог тијела; јер знамо да од једнога неправилно-развијеног органа страда цијело тијело. Исто тако и од неправилно-развијених форма страда цио организам душевних сила. За дијете у овом добу не важи садржина предмета него форма. Дјетету треба одговарати просто и кратко; а не разлагати на дуго и широко јер му можемо постати досадни, те онда неће према нама имати довољно вјере ни љубави, а ово двоје су најглавнија средства у васпитању. За одговор свуд, гдје је могуће, доста је само по једна ријеч, т. ј. она треба само да је напомена онога, што дијете од нас тражи. Друкчије је то у основној школи. Тамо је дијете поодрасло и може нас разумијети, за то се шњим и говори у пунијем реченицама. Али

амо, гдје нас дијете није у стању да разумије, тако не смијемо радити. Још би горе било, кад би ми захтијевали да нас дијете у свему разумије, а оно то не би могло. На тај начин осјећало би велики притисак и неправду од нас према себи и реметио би се у њему природни развитак душевних форма. Жали Боже, овако неприродног васпитања данас се може доста код нас видјети, особито по варошима. Господа силом хоће да су им дјеца прије времена научена и изобразена. Тако видјећемо да њихова дјеца од 4—5 година држе „буквар“ и „читанку“ у рукама! — Скоро, једном приликом сједио сам у апотеци и разговарао се са апотекарком. Била су два сахата послје подне. У томе нашем разговору на један пут зачу се у побочној соби вриска дјетета. Ја се мало зажарих; те запитих: господине! Шта је вашем малиши? За што плаче онако?! На што ће он: „нека, нека! Оно сигурно мој мали Иван није знао добро лекцију из „буквара“ па га је мајка избила“. — Колико има година вашем Ивану? — „Сад ће му брзо пет“!... Грозно. Оваки родитељи прави су непријатељи своје дјеце. Није ово доба, кад дијете треба да учи читати и писати. То је посао школе; а дотле родитељи дужни су своје дијете навикнути угледањем на примјере; реду, чистоћи и пристојности, љубави и уважању старијих. Овако против — природно васпитање дјеце и сам је Христос осудио у ријечима: „а ко од вас може, бринући се примакнути расту својему лакат један“ (Мат. 6. 27)? У том смислу и ап. Павле пише у посланици к Јеврејима: „који се год храни млијеком не разумије ријечи правде, јер је дијете. — А савршенијех је тврда храна, који имаду осјећања дугијем учењем обучена за разликовање и добра и зла“ (Јевр. 5. 13, 14).

Дакле, као што се види, главни нам је посао довести дијете, да нас љуби и да нам све вјерује; а да ово постигнемо треба нам се добро увући у дјетињу природу и разумјети је, те према њој васпитање управљати. Вјера је дјетету урођена и она је први појав његовога душевнога живота; а тако исто и љубав је први појав дјетињег срца, те због тога и морамо строго пазити да се ове двије Божанске искре у дјетету чим било не затру.

Свака наша ријеч треба за дијете да буде освештан закон и корисно сјеме будућег плода. За то треба добро пазити да се дијете кад год не обмане у ријечи; не смије му се ништа обећавати, што му се не мисли и учинити; дјетету треба вазда истину говорити. Осим тога *рђава* ријеч да се из нашијех уста никад не чује, јер она има да да̂ благодат онима који слушају (Ефес. 4, 29).

Кад се дијете мало више тјелесно развије, кад ојача и прохода, онда се стане и играти. Угледање на другога главна је побуда код дјетета у свима душевним радњама, па то бива и у игрању. Играјући се дијете вјежба своју цјелокупну и физичку и душевну снагу. Оно се игра или само или са другијема. У првом случају вјежба своје мисли, а у другом суди и расправља; но у оба случаја уображава и тежи да и своју радњу тамо пренесе. Уображење је за дијете оно, што су и за птицу крила. Док мало птиче у гнијезду добије крила, хоће да куша своју снагу и лети; те још, ако није довољно опернатило и заснажило, много ту своју несташност и главом плати. Чувајмо ми наше полетарче, да играјући се, не осакати. Будимо му благи и љубазни, да нас из љубави слуша; јер ћемо га најбоље тиме уздржавати од наг-

лости у игри, која би му могла штете доносити. И први гријех код човјека у рају зачео се у уображењу и свршио падом. Свети апостол Јаков каже: „Свакога куша његова сласт, која га мами и вуче — затрудњевши сласт рађа гријех“ (Јак. 1, 14, 15). Гледајмо у маломе дјетету будућег човјека, чији живот има да се темељи на дјетњем животу.

Погледајмо мaло дијете с лутком у руци, кад се игра, ако му се случајно разбије, колико је онда љутито и незадовољно!? Истина, оно у томе још нема никаквог знања; али му срце осјећа! Снага осјећања срца велика је и често пута нагони разум сад на овај, а сад на онај душевни рад. Код дјетета особито срце има превагу над разумом. У оваком случају није вајде дјетету много говорити, јер неће разумјети. У његовој души још се није развила способност за разумјевање и разликовање; али има од Бога способност у себи да *вјерује* да *љуби* и да се *нада*. За то овдје треба мало ријечи и да су од срца и с љубављу, па да нас и дијете разумије и појми срцем; јер срце и тражи, да ублажи своју јарост.

Овијем не кажемо да вазда и у сваком случају треба дијете обасипати прекомјерном љубављу, као што раде неки, који би хтјели мазењем и ласкањем вазда да изнуде послушност код дјетета. Јер овако неприродне мјере изазивају и неприродне пошљедице. Онај, који најбоље појми природу дјетињу, најбоље ће умјети и васпитање удесити. Главно је, да васпитачи према дјеци свој посао тако удесе, како ће ова вазда вјеровати, да старији према њима имаду искрену љубав, и да су им они прави пријатељи. Ријечи, којима родитељи исказују љубав дјеци, треба да су озбиљне; а ријечи, којима се изражавају пријетње нека су ублажене и

кротке. — Крајност не ваља ни у једном случају. На овај начин најбоље ће се код дјеце постигнути послушност из љубави и синовљевог страха и најмање ће своје родитеље непослушношћу вријеђати. У осталом може се рећи, да је дјетету сa-мовоља урођена. Али оваким мјерама из почетка она се може и угушити. Отац, ако хоће да га дијете слуша из уважења и љубави никад не смије своју вољу поклонити неразумној дјетињој вољи. Он мора за своје дијете вазда да је највиши ауторитет, те ради тога своју ријеч треба вазда да одржи. Сретан је онај отац, који умије своје дијете довести до тога, да, кад га зовне, весело остави игру и одма га послуша.

Праве црте родитељског карактера према дјеци треба да су: сигурност и поуздање у своју надмоћност над дјететом, ријечи искреног и достојанственог, а не господарећег тона и љубав озбиљна, а не размажена.

У игри са вршњацима дијете развија у себи начело друштвенога живота.

У друштву дијете се налази са разним карактерима, и ови изазивају у њему разне душевне потресе, ушљед чега и оно опет образује свој карактер. Васпитачи треба сад да добро пазе на сваки дјетињи покрет, али тако, да дијете у у томе не осјети каквог душевног притиска. Слобода му се не смије стјешњавати, јер се мјесто слободног човјека може створити дресиран мајмун. Тако, због овога ни све шкољбиве игре не смију се дјетету украћивати вазда. Ако је дијете изабрало неку игру, а није од замашне штете по њ, треба му је дозволити. Исто тако ни од рђавог друштва не треба дијете вазда дијелити, јер је то често и немогуће. Васпитачева је дужност и добре и рђаве призоре да употрејеби на корисну

поуку дјетету. Дијете треба да се игра слободно, па да му игре буду од срца, с вољом и с љубављу, а не ни по каквој методи или туђој вољи. Васпитач треба да је често с дјецом, да сам започиње разне игре и да их удешава према цијељи васпитања; али да то тако ради, како дјеца неће осјетити да је ту његова воља, по којој се она морају играти. Он треба да је међу дјецом вазда весео и што ради, да ради од срца и с љубављу. У сваком послу треба да им је добар примјер дружељубља, особито пак углед искрености и у свему и према свакоме да је правичан. Осим тога васпитач треба строго да пази, да у ријечи не саблазни свога васпитаника, да га не обмане празним обећањем, јер му ваља у њему сачувати свештено начело *наде*, која треба да буде залогом његове среће.

Нема човјека да живи сам за себе на земљи. Човјек живи у друштву. Друштво је неопходан услов за човјеков опстанак, и за то је човјек дужан друштву. — Ми имамо своју отаџбину и њене становнике, који ради опште цијељи управљају се и живе по извјесним законима. Сваки члан друштва дужан је да љуби своје друштво, да осјећа зањ и да нешто ради у интересу његовом. Наша дјеца будући су чланови наше домовине и због тога још из малена треба их припремати, да доцније узумједну и за њу живљети. — Човјек, који живи само за своје лично „ја“, а не живи и за интерес друштва, коме припада, сматра се за изрода и за отпадника, и тај неће живити ни за интерес своје вјере. Исто тако, ако човјек није довољно религијозно образован и васпитан неће умјети да живи за интерес своје вјере; а ко не живи за интерес вјере, неће умјети да живи ни за интерес своје домовине.

Образовање и васпитање у строгом смислу нијесу једно и исто. Образовање је више за тијем, да човјеку послужи као средство за лакше живљење на земљи; а васпитане води човјека вјечитом животу, и по томе има чисто хришћански карактер. — Оно човјека учи о владању према Богу и ближњима. Но како и образовање у неколико има да човјека припрема за вјечити живот и тиме васпитању да иде на руку, то су ово двоје опет и доста тијесно међу собом везани. Једном ријечи: образовање и васпитање потпомажу се узајамно. Бог даје човјеку способност за образовање и за то човјек је дужан тај дар од Бога употребити у интересу будућег хришћанског свог опредјелења. Христос је сам казао, да је Бог подијелио таланте људима у намјери да их употребе у користан посао, а лијеноме служи одузео их је, јер: „није дао сребро Његово трговцима“ (Мат. 25. 16—17). Пјесник, или које друге врсте умјетник, кад свој рад удешава тако, да се њин потпомаже и интерес хришћанства, онда такав ваљано испуњава свој задатак пред Богом и пред људима. На против пак, ако неко свој дар на зло употреби, што може бити само ушљед недовољног хришћанског васпитања, веома саблажњава себе и друге. —

Маса нашега народа доста је слабог и неправилног домаћег хришћанског васпитања, за то нижим и вишим нашим школама требало би на овај предмет особито пажњу обратити. Наставници вјеронауке по школама треба да су довољно хришћански образовани и да су за свој предмет сасвим заузети, да би, бар, колико год надокнадили у својијем ђацима домаћи недостатак хришћанског васпитања. Ово је врло потребно већ и због тога, што је хришћанско васпитање темељ образовању. Осим тога, оно је и најбољи темељ

у опште за зидање зграде бугућег човјечијег живота; а уз то и најбољи бедем у борби човјека противу свију искушења његовијех на земљи. Човјек хришћанског васпитања трпељиво сноси све биједи и невоље, које га на земљи сналазе, тјешећи се оном св. апостола: „сам спаси се“ (Кор. 3, 15). И Спаситељ, говорећи нам у овом смисли вели, — да нам неће бити користи, кад би и вас свијет добили, само ако душу изгубимо. (Мат. 16, 29).

Човјек, који има лијепе манире, и који умије да се опходи и са другијем људима, каже се да је *образован човјек*. Но ако он у тијем својијем спољашњијем изражајима нема и унутрашњег осјећања т. ј. ако у томе и срце не учествује, онда је — *празна „фигура“* и зову га: *„модерном лушком“*! Има људи, који мисле да лијепи, спољашњи изражаји човјечији не слажу се са духом хришћанства, али то није истина. Ово се најбоље потврђује посланицом св. ап. Павла Филибланима, кад им пише: „даље, браћо моја, што је год истинито, што је год поштен, што је год праведно, што је год пречисто, што је год прељубазно, што је год славно, и *још*, ако има која добродјетељ, и ако има која похвала, то мислите“. (Фил. 4, 8). Шта више из овога се види да хришћанство човјеку препоручује све што је лијепо и поштено, па и лијепе спољашње изгледе, али само да то не буде празна „фигура“, него испуњена унутрашњијем осјећајима срца. Дијете, које се привикне да искрено уважава старије од себе и да свакога од срца љуби, његова спољашност неће бити празна и имаће лијеп-природан изглед. Да се ово код дјеце постигне сам васпитач треба да је таки, и да им својим примјером у томе предњачи; а осим тога све што види код дјеце неуљудно и неваљало треба да опомиње и поправља. Што се

овога пошљедњег тиче већином код нашијех родитеља стоји врло жалосно. Тако видјетете код многијех да им је велико задовољство, кад им дијете ради нешто неуљудно-смијешно; па шта више још га и сами упућују на сличне ствари, да се међу њима више изазива смијех и шала!... Жалосно! Дјеца овакога васпитања губе свако поштовање и уважање према старијима; овако неваљало васпитање ствара неваљалу дјецу, од којих доцније највише бивају и неваљали људи. Колико ли је у нас овако нашијем незнањем до данас добре дјеце изгубљено и упропашћено?!... Прелистајмо историју, па ћемо у њој наћи много људи, који су у својој домовини висока мјеста заузимали и грдне јој штете нанијели само зато, што нијесу довољно и како треба били хришћански васпитани. Дјеца, која се не науче уважавати и поштовати своје родитеље и друге старије неће то чинити ни према Богу, кога треба мимо све љубити, и који је једини извор човјечанске земаљске и небесне среће. Проучимо огромну царевину Руску, па ћемо наћи да је у онако чврстој заједници држи највише хришћанско васпитање. Данас од Руса нема побожнијег хришћанина на свијету, па био он најпростији сељак или најучевнији филозоф. Дивно је слушати руског природњака како се умије и у хришћанскијем догмама препирати! Жали Боже, с нашом интелигенцијом у већини стоји сасвим другачије; чему може бити узрок само то, што домаћег хришћанског васпитања готово нијесу ни имали а у школама га веома мало добили, или нимало, кад помислимо на оне, који су се изучили по западнијем школама. Родитељи! Искуство нас учи да морамо своју дјецу што боље хришћански васпитати, но што смо то до сад радили. Наша су дјеца нама од Бога дар, коме је свијет у нашљедство

намијењен; због тога и саме Богу смо дужни старати се да своју дјецу припремимо за достојне наслѣднике свијета. Научимо нашу дјецу да познају Онога, Који их је дао и да се умједну одужити отаџбини оно, што јој дугују. Чувајмо нашу дјецу од погрјешака и научимо их да се знају и сами од њих сачувати; јер је много ствари на свијету да трују човјечије срце; а ово опет све што је њежвије, то се лакше отрује. Паклени дух противећи се Божијој вољи угасио је искру вјере у невином Евином срцу, те ова и свог мужа на гријех наведе. Нечастиви дух и данас облијеће душу човјекову и вуче је на гријех. Малу дјецу треба одма из почетка да припремамо и да их душевно оспособљавамо како би у стању били тога злог духа увијек да побиједе. Из почетка док је дијете за ову борбу неспособно налази се у родитељским рукама и оне га од извјесних погрешака

чувају. И сам Бог кроз уста свога пророка говори нам: „немојте бити као коњ, као мазга без разума, којима уздом и жваљама ваља обуздати (усне) губице, кад не иду к теби“ (Пс. 31. 10). Дијете, које се само не умје од погрјешака чувати, треба туђа рука и силом да га задржава. Но, разумије се, та сила треба у крајњем случају да се употријеби, кад се другијем начином не може да постигне код дјетета послушност. А докле нека дијете љубав изводи на степен сазнавања *Божијега страха*, који је начело свакој премудрости.

Будући да у дјетињем срцу Творчевом руком има засијано и треће начело Христове вјере, т. ј. *нада*, кад дијете мало поодрасте ваља му у згодним приликама напомињати и о будућем животу у вјечном царству и о страшном суду; јер и ово треба да по-мало у плод сазријева

(Свршиће се).

СТАРОЗАВЈЕТНИ ПРЕДОБРАЗИ ПРЕСВ. БОГОМАТЕРЕ.

У акатистима, канонима, стихирама, тропарима и кондацима у славу и чест Богоматере, православна црква, често спомиње догађаје, лица и предмете, која прообразују лице и својства Богородице. Тешко је појмити узвишени, често скривени значај ових духовних пјесама, а не познавајући првобитни историјски смисао употребљених лица и предмета. Овдје ћемо у кратко некоја таква мјеста да објаснимо, тумачећи их, како се иста по хронолошком реду догађала.

Радџа, зема илѣбаниа: ове ријечи меће св. црква у уста Архангела Гаврила. Првобитно створена земља произвела је кмиѣ трикоѣ и дрѣко плодокитѣ, не бивши обрађена од руку човјечјих, без сјемена, но једино на ријеч и вољу Творца, силом Духа Божијег. Тако је и Пресвета Дјева некодѣлѣниа родила кмиѣ неорѣниѣ и тѣлѣниѣ мѣрѣ, — безсјемено зачала и родила Исуса Христа, наптијем Светога Духа.

Рај, блажено обиталиште првих људи, који у средини својој имађаше дрво живота, предобразоваше Богородицу, која је у себе смјестила

Источника вјечног живота. Что Та наричѣлѣ, о кмиѣдѣниа? пјевајући пита св. црква, и — одговара: Ты неко, ико козѣлла еи Солнце прѣкды, рай, — ико прозѣлла еи Цѣкѣтѣ неѣлѣниа. Тѣниѣ еи, Богородице, рай, некодѣлѣниѣ козѣратиѣши Христа, Илѣ же крѣтноѣ жѣконоѣноѣ на зѣмли насадиѣ дрѣко.

Праотац Исуса Христа по тијелу, патријарх Јаков, удостојно се тајанственог виђења: он виђе у сну љествицу, утврђену на земљи и која достигаше небо. По њој силажаху и одлажаху анђели; а над њом Сам Господ, изрицаше му завјет, да ће се о роду његовом благословити сви народи, т. ј. да ће се из његовог потомства родити спаситељ свијета Исус Христос. Ова љествица, која спајаше небо са земљом, предобразоваше Пречисту Богородицу, чрез коју је на земљу сишао син Божији, примиривши небо са земљом, Бога са човјеком. *Радџа, лѣтѣкиѣ кѣкѣкал, ѡѣ Иѣкоѣ кидѣ*, кличе св. црква. То је и узрок да се на навечерју богородичних празника, чита паримија о овом виђењу Јаковљевом!

Када се Бог емилова на страдања јеврејскога народа у Египту, одлучи да их тога ропства ослободи; јави се изабранику своје Мојсеју и покаже му слиједаће виђење: Мојсеј видје купину, која гораше али не сагоријеваше, а из купине чујаше се глас Бога, који му јављаше е је њега изабрао, да јеврејски народ изведе из ропства египатског. Као што у опште избављење избраног народа из ропства египатског предобразоваше избављење рода човјечанског од ропства грјеховног, тако и, од части, неопалила кћина, виђена од Мојсеја, предобразоваше Пресвету Дјеву, Која поставши матером Господа остаде Присно дјева; огањ Божества није сагоријо Њезину дјевичну природу. Икоже бо кћина не гарише шпалелна, такш дѣка родила еи, и дѣка прекрела еи: кѣкѣтш гтолпа огненнагш, прикѣдног козѣла солци: кѣкѣтш Ишвѣи Хрѣтгог.

Када је потребно било увјерити народ јеврејски, да је Арона сам Бог изабрао за прво свештеника новоустројене скиније, тада је Мојсеј узео жезал Аронов, заједно са жезлима једанајесторице поглавара осталих кољена и положио их све у скинију; кад сутра дан, из сухог жезал Ароновог истјерала зелена гранчица, процвала и плод донијела. Провидећи рождество Спаситеља из царског племена Давидова, пророк Исаија прориче, да ће у времену из усјеченог корјена Јесејева, т. ј. из рода Давидона, слично као из жезла Аронова, истјерати шибљика која ће повратити славу царствујућег дома Давидовог. Пречиста Дјева Марија била је по оцу грана Давидова, а по матери — из рода Аронова. По томе и гранчица жезла Аронова и жезал из корјена Јесејева предобразоваху Матер Божију, која рађа цвијет и плод — Исуса Христа. Нѣкѣ жезлъ Аронокъ, ѿ корни Давидока прозѣкшии: нѣкѣ дѣка чистѣа проишодитѣа. Тако поје св. црква на дан реждества Богоматере. Дјева Марија родила се у то вријеме, када је дом Давидов био у понижености јер Њезини родитељи Јоаким и Ана остаривши изгубише сваку наду да ће имати од себе порода. Њено рођење по томе бијаше исто тако чудно и благодатно, као и процвѣтање сухог жезла Ароновог.

На неке богородичне празнике чита се на литургији посланица апостола Павла к' Јеврејима, у којој се говори о устројењу старозавјетне скиније (гл. 9. ст. 1—9). Зашто је то православна црква тако установила? За то, што је и

старозавјетна скинија и некоји ъезини припадци предобразоваху Пречисту Дјеву. Скинија код Јевреја бијаше сматрана сједиштем „нѣкѣтшмигш Божитка“, мјестом јављења славе Божије, откривењем воље Господње. Али несравњено у вишем степену и тјешњем смислу постала је Пресвета Дјева жилиштем Бога — Слова, мјестом „нѣкѣтшмигш“. Ми притичемо Њој у нашој нужди и тузи, као што Јевреји притицаху скинији, када се налажаху у тешким околностима, — и овде налажаху они одговор и помоћ од Бога.

Најважнији дио скиније бијаше катла катухъ, а у њему најсветији предмет ковчег завјета, за то, што у себи хранише слово Божије, заповједи закона Божијег, изображене на двјема каменитим таблицама. Али Дјева Марија примила је у себе не изображена слова Божија, него живо, Ипостасно Слово Божије — Самога Бога. И по томе је Она, несравњено светија од кивота и законских таблица. На Њу се односе и оне ријечи пророкове: кокрѣни Господи, къ покои Ткои, — Ты и кикотъ катѣны Ткоѣа. У скинији се налажаше још: златна стамна у којој бијаше мана, дата некада с неба, трапеза са хљебовима предложења и златна кадионица са тамјаном. Сви ови предмети служаху у извјесном одношењу предобразима Богородице: Она је мјестилиште Самог Давлоца мане, који нас храни својим пречистим тијелом; Она држаше у наручју Своме Исуса Христа, — прави хљеб кивота, који је дошао с неба; Она је примила у Себе горећи Угаљ Божества, од кога се запалио и до неба подигао дим примирујућег тамјана до самог престола Божијега; од Ње је синула свјетлост свему свијету. С тога Ју и назива св. црква: Књигом Христовом, стамном мане, златном кадилницом, трапезом, свјећником и другим подобним именима, која се односе на стари завјет.

Гедеону, израиљском судији, јавио се ангел и заповиједио му да иде и избави народ свој од Мадијамљана. Гедеон жељаше предходно видјети од Бога чудо, и видје га. На руно, које је Гедеон положио, пала је ноћу роса, док сва остала земља остаде суха; за тим друге ноћи, руно бијаше сухо а по свој земљи бијаше попала роса. Св. црква споминући ово чудо кличе Богородици: „ѿ Теке рога оуканѣ, пѣлиничъ многокожѣа оугликишаа: тѣкѣкъ копѣлицъ Ти: радѣиѣа рѣдно шдѣшкѣниное, ежѣ Гедеонѣ дѣкѣо, предкидѣа. (Тропар канона Богоматери).

Пророк Давид, у својим пророчким псалмовима назива Дјеву Марију ћерју и невјестом Цара, Царипом, која стоји пред престолом Цара и Господа, у ризама позлаћеним. (Псал. 44, 10—18). За то и св. црква, на дан рођества Богородице, поје: *Глишб Давида, повица Гикѣ: прикѣдѣтѣ дѣвки ко мѣдѣ Гикѣ, прикѣдѣтѣ къ христу царѣкѣ и къ нилѣ Гѣ и азѣ, Дщѣрѣ Царѣкѣ, копѣкѣю* [(капон Богородици).

Син и прејемник цара Давида пророчки је изобразио Дјеву Марију под образом дома, кога је Себи саградила Премудрост Божија, и из кога Она више људима: *приндите, идите Дшѣ хлѣбѣ* (тједо Христово), и *пийте кино* (крв Христову) *еже ристѣорихѣ клицѣ*. Због чега се ово пророчанство и чита на навечерју богородичних празника.

Пророчанства и предобрази, који се односе на Исуса Христа и Пречисту Дјеву, умножавају се и постају све јаснија према блискости времена њихових испуњења. Чудно рођење Спаситељево од Дјеве, предобразовано бијаше чудом у пећи вавилонској. Чѣдѣ прѣвѣтѣкѣниѣго рогодѣтѣниѣ оубѣ изобрѣзи пѣнѣ шѣрѣзѣ: *не кв, иже прѣтѣтѣ, пѣлитѣ юнѣмѣ, иже ниже огнѣ Божѣтѣкѣ — Дѣвки. Про-*

рок Данил предображаваше Богоматер под видом горе, од које се, без напрезања руку човјечјих одвалио камен, те поразио и расијао четири древна царства и покорио сву земљу. Калник *нѣрѣкоѣкѣниѣ*, поје св. црква, *ѣ нѣкѣкоѣнѣмѣ горы — Гикѣ, Дѣкѣ, криѣдѣголниѣ шѣтѣнѣмѣ: Христѣогѣ, кокоѣдѣниѣкѣи ристѣошѣдѣ етѣтѣтѣкѣ*. Под сликом горе, предсказиваше Дјеву Марију и пророк Авакум (гл. 3, ст. 3). Пророк Језекиљ у тајанственом виђењу видио је затворена врата од храма и чујаше глас Божији: *критѣ ѣѣ затѣкорнѣ кѣдѣтѣтѣ, и нѣ шѣкѣрѣзѣтѣтѣ и никѣтоѣе прѣйдѣтѣтѣ икѣкоѣзѣ нѣхѣ; иже Гѣгѣодѣ Богѣ Нзрѣниѣкѣ прѣйдѣтѣтѣ или, и кѣдѣтѣтѣ затѣкорнѣ* (Гл. 44, ст. 1—2). Ово је виђење значило, да ће Дјева Марија, и по рођењу Исуса Христа, остати Дјевом, и да ће Она бити матером само једног сина, Који је Сам Господ Бог израиљев. Сва ова виђења и пророчанства откривена су у вријеме ропства вавилонског, не много прије рођества Христовог.

Сомбор.

С руског:

Жарко Ј. Поповић,
католикета.

ПРОПОВИЈЕД МАСИЉОНОВА О ПОТРЕБИ МОЛИТВЕ*).

Више пута сте чули, браћо моја, а и ја вам понављам, да је молитва она света дужност за свештенство, што је с њиме најтјешње скопчана и од њега неразлучива. То је, тако рећи, душа свештенства. То је једино уздање свештенику. Она олакшава а и спречава оне опасности, које на вас наилазе; она само помаже и унапређује срећан успјех у вашем раду.

Да, браћо моја, молитва нам улива потпуног поуздања у нашем раду. Сваки од нас има своју невољу и своје слабости, због којих се тим више бринемо и страхујемо, што нас оне не остављају ни у вршењу најсветије наше службе. Те прилике, које с једне стране траже да нам живот личи животу анђелском, јер сваки дан са светињом посла имамо; с друге пак стране узрок су наше немоћи те ми увијек у гријех упадамо, што смо при испуњавању својих дужности увијек немарни и што својим осјећајима,

нашем немару и ћуди сувише угађамо; те прилике, велим, које нас постављају сваки дан између наше немоћи и светог олтара, између светости божанске и грјешности човјечије природе, нашу вјеру и слабе и јачају. Јер ја говорим само са таквим свештеницима, који пред људима беспријекорно живе и пред Богом никакве веће погрјешке немају. Па ако бацимо поглед на ове наше прилике, које буде у души нашој неспокојство и неизвјесност; то нас може једино молитва умирити и задовољити. То је једини лијек за наше свакидашње ране, које, ако се не опазе, непримјетно упропашћују сву унутрашњост и љепоту душе наше. Треба дакле да припаднемо ногама Христа Спаситеља, па да Му откривамо чешће нашу невољу с тугом и слободно је исповиједимо. Да Га умолимо, да нас оспособи и достојним учини звања, које нам је повјерио и у нама све уништи, што би светости службе наше сметало.

*) Држана у свештеничкој конференцији од Јована Баптиста Масиљона краљ. двореког проповједника и епископа Клермонског.

Ништа није за наше стање опасније, браћо моја, него стално и равнодушно пребивати у немару, у упропашћивању свога тијела, угађању његовим страстима и преступању базбројних дужности, не тражећи прибежишта у молитви, као у оном средству, на које нас вјера упућује, па да се тргнемо из ове летаргије. Опасност, које треба да се бојимо у оваком стању, у том се састоји, што одвраћамо погледе своје од онога што је свето, или се према томе владамо на начин, који Бога вријеђа, лишава нас Његове милости а нашу немоћ увеличава. Јер, браћо моја, ви знате, да кад служба при светом олтару не јача и не унапређује нашу вјеру и побожност, тим већма увеличава нашу пропаст и невољу. Даље пак свршавање свештеничке дужности, као што имате прилике да сваки дан искусите, има с погледом на нас своје непријатности и тешкоће, кад се свршавају онако, како се пристоји. Јер се мора одрећи уживања, комоције и сна и оване се посветити. Са временом и часовима не може се жарити и палити. Јер ово је св. служба, по којој ми не припадамо само себи него и својој општини. Ми треба да са св. апостолом слажући се велимо: врућина, хладноћа, умор, путовање и копно и водом, глад и жеђ јесу плодови наше службе и свјedoци нашег апостолства. Ми се често трудимо за неблагодарност. Често ће нам труд бити награђен равнодушношћу, шта више упорношћу и негодовањем. Наша брига често навлачи шта више мржњу онијех, за чије ми спасење радимо. Многи ће се с тога као малодушан поплашити. Многome ће рад постати досадним, чији крај неће угледати нити ће какве сопствене користи имати, па се неће више трудити као некад. Самољубље, у овој прилици незадовољено никаквим успјехом, тражи опет своја права, па нам говори, да се тешки и бескорисни труди не могу сматрати никаквим дужностима. Па како се можемо одупријети овом искушењу, које је у овим приликама врло обично а и опасно, ако не потражимо нове снаге припаднувши ногама Христа Спаситеља, ако у себи немамо те духовне радости, да Њему — Архипастиру, чије мјесто ми заступамо исповиједимо невољу и терет свој? Овдје пред Њим треба сами себе да укоримо, што незнатне тешкоће своје службе прецјењујемо, кад се испоредимо са светим правдједовима својим, који су и живот свој жртвовали за Његову науку. Овдје ћемо се сами за-

стидити, што бацамо оружје, прије него што смо и бој заподјели и што се плашимо и губимо присуство духа при тако лакој и незнатној раду. На против ове св. слуге одупријеше се свакој незгоди, застрашивању, глади, гоњењу, ватри, вјешалама и сваком бјеснилу тирјанском, да их раставе од љубави према Христу Спаситељу. Одавде ћемо браћо моја, са новом љубављу вратити се свештеничкој служби и са новом ревношћу за спасење душа нами повјерених. Што нам бјеше тешко, сад ће нам бити лако и пријатно, па ћемо гледати у тешкоћама и непријатностима — са свештеничком службом спојеним — најутјешљивији доказ свога позива за узвишену службу свештеничку. Да, браћо моја, вјерујте да без молитве осјећамо све непријатности свештеничке службе. Ми носимо бреме, које нас земљи притискује. Ми носимо врућину и терет дана против своје воље. Али уз молитву све ће то лакше бити. Бреме нас више не тишти. Наш се посао множи али тешкоћа бива све мање. Ви се браћо моја тужите на немоћ своју, као сметњу у многим својим пословима и да нијесте у стању све савладати. Обратимо се чешће Ономе, који нашу слабост обраћа у јачину и снагу. Држећи се молитве тешкоћа је нестало. Ви ће те осјетити, да сте са свим нови људи, и у будуће нећете се ни на што тужити, него да немате још довољно рада и муке у име Исуса Христа. Ако дакле може молитва олакшати тешкоће у свештеничкој служби, то да ли може она уједно и отклонити опасности исте. Јер, ако за нас не би било друге опасности него што је расијаност при свршавању дужности наших, то би могао с правом рећи, да нас молитва може од тога потпуно сачувати. То је у ствари више него истина, да унутрашњи човјек при свршавању дужности слаби и непрестано се губи. А међу тим тајанствени и сакривени живот вјере губи се, који је душа и потпуна сила побожности. Па се тако човјек привикава и оугла на спољашњост, да никад није у свом сопственом срцу. Тако се прилази св. олтару расијаним духом, који је узнемирен многим немирним сликама. Потпуна мирноћа наших осјећаја и уобразиље нама је непозната и сасвим страна, а она нам је врло потребна ако хоћемо да преставимо потпуну светињу жртве, коју приносимо, и да своју тајну недостојност упознамо. Ми постајемо са свим спољашњи и свјетски људи. Сваки се навикао

на овај немирни живот и није у стању нико, да за тренутак буде сам, тражи само прилике и изговора, како ће се расијати и дати видјети. Нико не може да се одрече друштва, него му је досадно, кад је у друштву са Богом самим. Ми се истрошимо а никада не тражимо нове снаге у Христа Спаситеља. Бринемо се само за спољашње ствари, а не мислимо никад на себе саме. Само спољашње радимо за Бога, али нијесмо никад унутрашње с Њим. Господ, кога ми у помоћ никад не призивамо, предаје нас напој немоћи и природи. Гуд, темперамент, сујета, жестина и непокојство имају на свршавање наше службе, више утицаја него љубав према нашим дужностима и ближњима. Од ових сметња ништа нас не може сачувати, него ако се молитви обратимо, и кад, не занемаривши дужности своје, са истом понесемо у себи дух богобожаљљивости и побожности, који потпуно свршује и освећује. Ипак је расијаност при свршавању наше службе од најмањих опасности. Од колико опасности имамо да стрепимо тек при исповјести? Ах, браћо моја, кад нас не прати и не кријепи молитва, како ће се моћи одржати немоћни људи. Ја не ћу да кажем, како ће моћи имати потребне увиђавности, да једно од другог разликује; како ће имати постојанства, да се узвиси над свим ниским човјечијим побудама, да заповијест Божију не жртвује тјелесном угађању и да не гледа на само високи сталеж грешника него својство греха њихових; да стече мудрости те говори што му приличи т. ј. да грешника не баца у очајање великом строгошћу али да га превеликом благошћу и не размази, уједно да буде и Отац и Судија, да сачува и заповијест и грешника, од правде Божије да не попусти, но да и не буде тврд и немилостив према немоћи људској, ријечју да рану сече но ипак болесника да штеди? Ја нећу да кажем како ће исповједник тражити и наћи ову златну тачку и средњи пут, ако не припадне Христу и у искреној молитви не потражи у њему оне опрезне мудрости, о којој апостол говори, и која зна помешати благо уље са јаким вином, и као милостиви Самарјанин сухопарну и строгу ревност са њежним саучешћем и добротом умјерити и ублажити? Него ја велим како може исповједник, ако није унутарњи човјек и није навикао да упозна у молитви своје сопствене потребе, да испита сакривене и тајне ране своје

душе, како може он, велим, упознати тајне душевне потребе, оних, који се њему обраћају? Како се он може служити zgodним лијеком за исте? Како он може некога довести да упозна самог себе, кад он није у стању ни себе испитати? И да ли ће продријети у унутрашњост, гдје је извор свега зла кад он није никад загледао у дубинусвога срца? Јест, браћо моја, исповједник, који се пе моли, није никакав унутрашњи човјек, он незна ништа више него површину савјести. Он чује исповјест али не познаје грјешника. Он само говори, али не ослобађа. Он чека болеснике: али им болест не сазнаје. Он налаже епитимије, но не ствара никад истинитог покајника. Па шта мислите, браћо моја, откуда то потиче да многе исповјести немају важности ни користи? Откуд долази то, што некад бјеше врло ријетко, да не помогне средство кајања грешнику а данас скоро ни једног болесника и грјешника не спасава, и ако је то много лакше постало? Откуд то, да има у нашим исповједоницама тако мало обраћања? То потиче отуд, што се већина исповједника тиме задовољава, да саслуша погрешке својих покајника а не испитује унутрашње стање срца њихова, јер им прописују само спољашње лијекове, који не продиру до извора зла, јер они не покушавају да поправе унутарњег човјека који им је непознат; једном рјечју, јер таки исповједници, који виде само површину савјести, могу створити само привидне покајнике.

Ја прелазим остале опасности у нашој служби, у којима нам само молитва може више поуздања улити. Ах, браћо моја, нама су повјерене слабости немоћнога рода. Штетне слике, које отуд код нас остају, каљају само нашу уобразиљу, ако т. ј. и наше срце не оскврну. То је опасна искра, која у нама остаје па често страхан пожар проузрочи. Али употреба молитве увјек ће ове слике разгонити и са свим очистити, и ове искре у њиховом постанку угасити. Ви браћо моја увиђате сами све оно, што би још имао да вам о овом кажем, а то су: саблазан и рђаве последице, које је слабост или непажња свештеника при исповједану довела до жалосне појаве и још данас безбожна исмијевања навлаче свештеничком сталежу.

Најпосле треба да се бринемо не само како ће мо се сами опасности избавити, него како ће мо и друге помоћи. Знате браћо моја да ми до душе садимо и заливамо али Бог даје берићета.

Како можемо надати, кад се за то Богу не молимо, ако нам наша топла молитва не измоли видљивога благослова, да нам рад наш плода донесе? Већином се трудимо без користи и срећног успјеха, јер ми само радимо. Ми очекујемо успјех од наше способности, од нашег труда и увиђавности као да он само од нас зависи. Ми не молимо помоћ и потпору од онога, који једини може наше труде успјехом крунисати. Још једном велим, бити без молитве то је велики узрок за што већина свештеника мало успјеха у општини постизава, и ако своје дужности испуњава. Они мисле да су све учинили ако изврше спољашње дужности. Но морају увидјети из рђавог и слабог успјеха, који их прати, да неки потајни гријех њихов, успјех слаби; док не запросе у молитви милости Божије, да им Он благослови њихов рад, они ће, велим, своје мреже, као некад апостоли, дању и ноћу бацати али ништа неће уловити. Они ће свој дуг и тешки живот свршити и умрјети, а међу тим ништа не учинивши т. ј. не обративши ни једну душу Христу Спаситељу.

И заиста, браћо моја, каквом се успјеху проповједник може надати од своје проповједи и науке, који се обично не моли, који се не обраћа Спаситељу љубављу према истинама, које има да проповједа и духом помазања освети? Каквом се успјеху може надати свештеник који скоро никад не говори с Богом, кад о Богу говори? Како је његов говор сухопаран! Он учи истине али то све излази само из његових уста а не и из његова срца, и то неће бити оне, које му је Отац у тајности и самоћи открио. Он ће духом учити, но то неће бити дух Божији но дух човјечији. Он ће показивати истину, али ју неће моћи омити. Ма да се труди, да своје слушаоце увјери, ипак ће моћи сваки примјетити да није ни он сам увјерен. Сваки ће опазити, да говори туђим језиком, језиком, који му не иде из срца и душе његове. Соломон познаде између двије жене праву матер само из њезиног говора. Ах, браћо моја, још би лакше било, из говора и учења два свештеника упознати, који је од њих истинити отац и да је онај то, који говори језиком очинске љубави, који своју дјецу од свога његује и издржава, који их у свом срцу носи, који се стално за њих Богу моли и коме је више стало до среће и добра њихова него до свога гласа и титуле свештеничке.

Јест, љубезни моји, свештеник честит, који се Богу моли срцем и душом велика је срећа и за паству његову. Јер срце има језик ком се не може подражавати.

Расијан свештеник може гријешити и виком се служити са проповједаонице у мјесто ревности и богобојажљивости, но у њему ће познати сваки само човјека. Сваки ће опазити да је то ватра која не силази с неба, и ова жестока вика не ће проповиједати силазак Духа светога у срца сакупљених вјерних, па да га приме и усвоје.

Дакле, љубезни моји, нијесмо ли ми дужни молити се за повјерене нам душе, као свештеници и то без престанка? Није ли ово битна дужност свештенства, која нас чини посредницима између Бога и људи. Бог спаја милост Своју, коју указује стаду једног свештеника, нарочито са његовом молитвом. Ми морамо Њему непрестано своје пастве невољу откривати и Њега за изобиље милости Његове молити. Ми морамо покушавати да отклонимо гњев у погледу казне, којима чешће казни њихове преступе; ми морамо пред Њим оплакивати пороке, који су окаљали наше слушаоце и од којих их сами ослободити не можемо ни поред најбоље воље и труда свога. Ми морамо у Њега снаге за немоћне, покајања за окореле грјешнике и сталности за побожне молити. Чим је невоља пастве наше већа, тим треба да је топлија молитва наша. Ми не смијемо изаћи пред Њега никада а да му не изнесемо имена повјерене нам пастве, исписав их у срцу своме. То нека је увијек најодличнија садржина наше молитве. А овако се дијели милост Божија. Свештеници треба да су отворени спроводници, кроз које се она излива на народе. То је помоћно средство, којим се излива Божија доброта на свијет. Свештеник, који се не моли није прави пастир него најамник, кога не дира ништа, што год снађе стадо његово. То није отац, повјерену паству не сматра он дјецом својом, него то су сирочад, која свога оца немају. Ми емо сирочад и немамо оца свог вели пр. Јер. 5, 3. Његово срце и душа ништа му не говоре за њих. Он љуби титулу, која му их покорава, али не љуби оног, који их спасава. Он љуби само мјесто пастира али не стадо, он не само да га не љуби него му одриче и оно, што му дугује.

Он му не даје оно, што његово стадо с правом може од њега тражити. Он запрема мје-

сто једног светог пастира, чија би молитва до-нијела овом јадном народу хиљадоструки бла-гослов, а оп је управо узрок свијех несрећа, које би прави свештеник молитвом својом отклонити могао. Ах, браћо моја, ми чујемо како се ви тужите често на распуштеност својих општина, на тврдоглавост и упорност своје пастве, и на узалудну науку своју, коју због њих подносите, али ви морате не само у себи него и пред Богом уздисати и тужити се. Испитајте, да ли му вјерно представљате њихову биједу и невољу и да ли се молите Богу, да на њих милостивно погледа, кад изгледа да их је напустио. Свештеничка молитва ријетко бива узалудна и не услышана. Бог који нам је наложио молити се за своју паству, тако је и обећао, да ће нас саслушати. Вјерујте љубазни моји, да дрхћемо при помисли на ово. Тужимо се на неуредни живот својих вјерних, али распуштеност њихова управо је наш гријех.

Па рећи ће те можда, ко ће имати времена дуго и непрестанце се молити поред толико безбројних дужности свештеничких. Али браћо моја, колико се може наћи празних и доколних тренутака поред свих наших уображених послова и дужности? Колико је дана пропраћено у љејености са неваљалим друштвом и забавама, које ни мало не приличе свештеничком сталезу. Колико има тренутака, када нам и сама дангуба досади, кад смо и себи самом досадни. И свештеник, човјек Божији на земљи и његов слуга, који има да износи молбе свога народа пред Њега, нема времена, да му искаже своје сопствене жеље и да Му се помоли. И стројитељ његове милости и његових св. тајна не може да општи с оним, који му је повјерио ову узвишену

службу, и у чије име он твори и говори. Он нема када да му даде рачуна о небеским дарима, које има да дијели и о начину како се њима служе повјерене му душе. Али, браћо моја, ово ми не тражимо од вас, да живот ваш једино и непрестано у молитви провађате. Ово је право и утјеха оних душа, које у самоћи живе, и не раде ништа друго него посматрају чудеса закона Господњег и далеко од свијета у тишини својих колибица живе; па се увјеравају како је Он милостив спрема оних, који само Њега љубе. Од нас се тражи да смо духом молитве задахнути у сваком раду нашем и да одређено вријеме имамо, како би тим светим истинама своје мисли боље посветили. Ми треба прије него свој рад започнемо да припаднемо Богу па да се испу-нимо св. Духом, да га извршимо на спасење своје а на добро својих вјерних. А по свршетку опет Богу да се обратимо и од Њега одмора замолимо, да би зановљени новом снагом опет га са новом ревношћу продужити могли. Ми треба да се навикнемо на тајно и стално опћење с Богом, да Га увијек тражимо, да смо увијек с Њиме и уз Њега и да тражимо прилике како ћемо се Њему уздићи изнад свију осталих створава. Видите, драга браћо, како и за што треба да се моли проповједник и свештеник.

Па ако овај дух молитве не оживљава сваку нашу радњу, онда смо за тешку осуду, јер ми узимамо на себе све, што има тешкога у нашој служби, али једино одбацујемо, што ју олакшава, што нас унаприједити и утјешити може.

У *Земљу*, мјесеца августа. 1894.

С њемачког превео:

Симеон Араницки,

протопр. капелан.

РИЈЕЧ

на св. пророка Данила, као на дан патрона опанчарског заната.

Говорио у старој сарајевској цркви 17. децембра 1893. године: **Петар Ђенић**, протојереј.

Благочестиви слушаоци!

Између великих пророка, који међу непо-слушним Израјљцима највише прославише Бога знацима и чудесима, четврто мјесто заузима св.

„Свак нека се боји Бога Данилова, јер је он Бог живи, који . . . избавља и спасава, и чини чудеса и на небу и на земљи“.

(Пророк Дан. 6, 26).

пророк Данило, чију успомену слави наша св. мати црква сваке године на овај данашњи дан.

Кад је премудри Творац због непослушности хтјео да посавјетује, опомене а и покара

упорни род Јудејски, онда му је из средине његове подизао пророке, који ће га учити и на добро упућивати.

Пророци су учили народ да позна правога Бога, казивали му вољу Његову и поправљали оно, што је сам народ, а што су често и сами цареви и свештеници кварили у народу. Пророци су подизали како између највећих сиромаха, тако и између највеће господе у народу.

Св. пророк Данило прославио је Бога, када се је Божијем провиђењу прохтјело казнити народ Израилјски, због његовијех опачина, робством вавилонским,

И ако је ово робство за Израилце блажије било, јер они су имали скоро једнака права са Халдејцима, само то се стање народа ипак робством називало.

Вавилонски цар Навуходоносор узме неколико јеврејских младића и даде их на науке, — међу осталим и Данила, — па их послѣје учини највећом господом у своме царству. — Ови су младићи много користи учинили своме народу бранећи га и штитећи, а незнабошцима показиваше право видјело истине и богопознања. — Ово одликовање јеврејских младића навуче на Данила и његове другове велику мржњу халдејске господе, те ови злобним срцем радише свакојако да пророка Данила и његове другове код цара опану и оцрне. А када доцније Данило задоби милост и у цара Дарија Миђанина, те поста царски намјесник над трећином свега царства, онда злоба и пакост њихова изби још већма на површину. —

Знајући они да Данило служи само једином истинитом Богу и њему се једином клања, наговорише цара Дарија, те он издаде заповијед: „Ко се год замоли за што коме год Богу или човјеку за тридесет дана осим цара, има се одма бадити у пећину лавовима“ (Пр. Дан. 6, 7).

Пророк Данило не побоја се те наредбе, већ јавно, при отвореним прозорима, да сваки види и чује, мољаше се истинитоме Богу три пута на дан. —

Непријатељи његови јаве то цару; цар би му за то опростио, јер га је јако пазио и волио, али га господа опоменуше да се царска ријеч не може порећи. Кад су Данила хтјели у лавовску пећину бацити, рече му цар: „Бог твој, коме без престанка служиш, нека ти помогне“ (Пр. Дан. 6, 16). Данило буде бачен лавовима у пећину, али

Бог прослави својега пророка, те се он као пастир међу овцама јави лавовима и они се стану око њега, као око свога пастира, умиљавати.

Цару бијаше врло жао па не могаше ту ноћ ни јести ни спавати; чим свану отиде цар на врата од пећине и повиче: „Данило слуго Бога живог, избавили те Бог твој из уста лавовскијех“? А Данило му одговори:

Бог мој посла анђела својега и затвори уста лавовима, па ми ништа не нахудише“.

Тада се цар врло обрадује; извади Данила из пећине, па оне који га против Данила наговараше, заповједи те их међу лавове бацише, а лавови им ни на земљу пасти не дадоше, већ их зграбише и раскидоше!!

И тада цар Дарије издаде заповијед: „По свему царству мојему сваки нека се боји Бога Данилова, јер он у невољи помаже и избавља и чини чудеса и на небу и на земљи“.

Ето тако нам, благочестиви слушаоци, описује св. писмо повјест данашњег празника, св. и славног пророка Данила.

Од вјере у једног истинитог Бога не даде се овај свети муж ни за какво благо, ни за чију љубав, ни мало удаљити.

Ни крвожедни лавови не застрашише га. Он оста чврст као камен станац у вјери својијех праотаца.

Св. овај пророк јесте живи и сјајни примјер свима нама. Угледајмо се на њега, те будимо чврсти и стални у својој вјери праћедовској, која нас је у тешка времена провела кроз „ватру и воду“; сачувала нам српско име; тјешила нас за изгубљеном славом и величином нашом, — па та ће нас вјера и у будуће чувати од свију биједа и невоља. — Она је моћна и кадра; она ће нас и даље кријепити и снажити да не клонемо — да не малакшемо.

Ви пак, благочестиве занатлије опанчарског еснафа, који славите св. пророка Данила, као заштитника и патрона, нашега Богом благословеног заната, угледајте се на св. пророка Данила, у вјери својој стални а у занимању своме праведни будите, ако сте ради да вам превишњи Творац и његов свети угодник и пророк благослови ваше занимање, те да уз ваш занат иде упоредо срећа и благослов Божији. Имајте љубав и братеку слогу међу собом. Учите вашу дјену да се Бога боје; да буду ваљана и поштена; да љубе своју вјеру и народност; да буду

права узданица народна, која ће служити Богу на славу, вама на дику и понос, а домовини својој на корист и срећу.

Честитајући вам од стране св. православне цркве данашњи празник, молим се Богу и желим, да га у здрављу срећи и напретку много

година сви заједно са вашијем породицама дочекујете и прослављате. А славећи данас св. пророка Данила, дај Боже да здраво и весело дочекамо и да се поклонимо свијетлом и радосном празнику Рождества Христова и другијем Спаситељевијем празницима. *Амин.*

НАДГРОБНА РИЈЕЧ

говорена при погребу **Михајла М. Врбице** у Маглају на Врбасу
26. августа 1894. г.

Еј смрти, ти несита хало,
Грозно косиш велико и мало. —

Тужни зборе!

Прије три дана, објави нам тужно брујање звона, да је неумитна смрт отела и отргла од нас једну жртву, један млађани живот, један њежни пупољак руже са родитељских преа, из родитељског загрљаја — закиће најљепше наде родитељске.

Па чији је тај живот? Који је тај пупољак? Гдје расте? Ко га одгајива?

— Тај њежни и млађани пупољак, рано изгубљена нада родитељска — ово пред нама мртво тијело — јесте тијело Михајила сина славног војводе Маше Врбице и његове племените супруге Маре.

— Михајило је рођен на Цетињу, пријестолници Црне Горе 6. децембра 1874. године.

По свршетку основне школе родитељи су Михајила дали у гимназију, коју је са одличјем успјехом свршио. Због изврсног талента, и изгледа да ће у наукама напредовати, заволи га кнез Никола и спреми га као свог питомца у царско-отомански лицеј у Цариграду, у коме је покојник пуне двије године дана провео. Но кад му се славни отац пресели у нашу поносну Босну, срце синовље повуче га за својим родитељима и дође к њима. Али венући за науком и чешћим мољакањем код свог родитеља буде од истог послат у Медлинг (Mödling у Доњој Аустрији), гдје је учио земљодјелску школу, која носи наслов нашег премилостивог цара и краља Франц-Јосифа I.

Но тешка бољетица не даде Михајилу да се развије, узросте и науке доврши, те да својјем талентом и знањем буде од помоћи и користи и себи и другима.

Не даде му велим, јер по савјету љекарском мораде наш предраги покојник вратити се своме родитељу на чијим је рукама дана 23. августа ове године у 9 сати и 20 минута у вече своју скромну благодарну и млађану душу испустио.

Покојник је био озбиљног изгледа али при том умиљат; челичног карактера али милоердан, те се са потпуним правом може рећи, да сваки онај, који га је познавао, као и онај, са ким се је на ново упознао — да га је на први поглед одмах заволио, као неку своју рођену својту.

Поред нашег дивног српског језика покојник је говорије још: руски, француски, њемачки, талијански и турски језик.

Еј! ненакнадиви губитче! вријеме је да нам речеш:

Оплакано моје тијело мило,
Сараните у гробницу дивно!
Гђе ће вјечни санак боравити;

Прелите га по закону цркве,
Нек у гробу лијено мирише —
Нек ми слади мој вјечити санак,
Док син Божји зовне на састанак!

Ох! чврето си заспао, не умијеш рећи своме родитељу, брату, знанцима и пријатељима ни пошљедње — збогом!

Мирно спавај, пастир св. цркве замјениће те; он, у име твоје, окреће се твојем добром родитељу и брату те говори: помолите се Свевишњему Оцу небесноме нек вам Он даде своју милостиву утјеху и заштиту; трпељиво сносите големи удар, јер је од Бога, а по ријечима нашега народа „све

што је од Бога, слађе је од меда“. Пастир св. цркве окреће се и овој свој сакупљеној браћи, многицијењеном и уваженом тужном збору, и моли их: да од Свевишњег запросе, да ти Он

даде рајско насеље у великом царству славе своје — Амин.

Говорио:
Сава П. Рађевић.
свештеник романовачки.

ПРОШЛОСТ.

— Размишљање на мој рођен-дан. —

Двадест и пет љета ево, како мене сунце грије, —
Од како ме мати роди — и како ми срце бије. .
Све — до данас Бог ме чува, у свијету варљивоме;
Шаље: срећу, мир и здравље — и благослов
сину своме.
Ја у прошлост своју гледам, из ње млађан много
читам —

Често, често — замишљено, у осами себе питам:
Шта сам био, шта сам сада, шта ћу бити?..
Мила мати!

Реци сину, што те љуби, ти ћеш прошлост моју
знати . . .

Ал' одговор и не чекам, да ми каже мати мила,
— Давно мени казала би, — да ј' уза ме често била.
Живи мати у негдашњем — мом' рођеном завичају,
А ја од ње, далеко сам — у другом' сам сада
крају.

Одвоји ме дужност света, од премилх родитеља,
Ах! сузе би . . сузе пошле; ал' не сузе од весеља!..

Баш, кад требах, да помогнем оцу, милој мајци
мојој,

И сестрама млађанијем, — недораслој браћи
својој —

Дође неко и повика! „*Штан' не хишај, гдјећеш
Марко?*“

Прече ти је нешто сада — — *Да нас грије
сунце жарко!*“ . .

А тај неко „*дужности*“ света, громким гласом мени
рече:

„Зар не знадеш у свијету: *Дан је пречи, него вече!*
Нека сада родитеља, сеја, миле браће твоје, —
Нека мало претрпе се, а ти знадеш, што је своје.
— Род, род мили, помоћ иште, позива те на рад
свети,

Дремежа је доста било . . Треба борбу отпочети!
У роду ти трње ниче, у роду ти вјера слаби,
А вук злобни — ах, *незнање!* Из стада ти овце
граби.

О, прени се српеки сине, нијеси рођен да дријемаш,

Нит' си створен, да св'јет гледаш, нити сузе да
прољеваш;

— Нек др'јемају сједи старци, ти се лаћи светог
рада,

Слабе жене нек лелечу, а ти смјело ступај сада.
Страшљивица немој бити, докле живиш, док те
траје,

Зубља света од проsvјете вјечитим се пламом сјаје.
Чупај трње, мјесто њега, цв'јеће ново ти посади,
А не гледај на „*подлаце*“ — Вјечни ћете, да
награди!

Куку томе до вијека, ко у залуд роду служи! —
Тај се нигда не ће моћи свог гријеха, да одужи;
Два су пута, па сад бирај, којијем ћеш путем ићи!
Јер ко падне — сломи л' ногу, сам се знадеш
немож' дићи.

И за длаку ти се чувај, да не склизнеш с права
пута,

Па се не бој, да ће т' игда, невоља ти доћи љута..
А што ћете викат' *горди*, рад твој то ти не ће
смести,

На *бракику* чист ко стоји, том' ће анђел вјенац
сплести . . .

На том в'јенцу сјаће зраци — исписани Бож'јим
словом:

„*Вјечна слава и признање храбром борцу Срби-
новом!*“ —

Па узми се добро на ум; шта је прече од тог'
двога;

Или жеље родитељске; ил' невоља рода твога??“

Нијесам се дуго смишљ'о — остао сам вјеран роду,
Ал' и својим родитељ'ма жељим срећу, сваку
згоду . .

Живим за њих и за народ, православну вјеру
браним,

А демоне — напастнике, часним крстом њих
посрамам!..

Прошлост је књига —
Радоси и брига.

Пуна је жеља,
Пуна весеља ...
Човјек замишља,
Ал' Бог не даде;
Многи ужива,
Али не знаде! ...

*

Кад се сјетим, кад сам мален
Испред своје куће свако —
Кад сам често у весељу
Подвикив'о: „Мила мајко“!

*

Да л' ће Бого, да ми даде,
Да ја будем човјек стари;
Да л' Он мајко за ме знаде —
Да ли за нас Бого мари?“

*

А матери би рекла мени:
„Благо мени!
Боље сине што си мали,
Јер таки су и анђели ..
Бого види сваког сина
И свакоме добра жели ..

*

„Бого даје: здравља среће,
И за доброг сина мари; —
Ако будеш добар, поштен,
Ти ћеш бити човјек стари“!

*

Кад се сјетим оних дана,
Кад сам мали ђачић био, —
Школу српеку похођао,
Да би што — год научио.

*

Учитељ је свјетовао —
Да се сваки добро влада;
И који год тако ради,
Нек се доброј срећи нада ..

*

Кад порастох — мало виши,
Тад у већу школу дођох —
У тој школи — браћу драгу —
Своје нове друге нађох.

*

Трудисмо се и учисмо,
Да будемо роду дика —
Да с' мучимо и радимо
— В'јенац чека мученика!

Гдје сте браћо, друзи стари?

Зар ни један и не мари!
Да с' у коло једно хвата —
Брат да стоји до свог брата ..

*

Гдје сте друзи прошлих дана —
Од науке и мегдана?

Већ ко сваки санак снива,
Ил' почива ..

Ил' се од свог брата крије,
Да у једном послу није?!
Или, шта је? Шта ће бити —
За што с' крити?!

Дужност нам је браћо мила,
Весела и здраво била!

Дужност, дужност света зове,
Све синове —

Србинове

— Соколове ..

Да стварамо мир и слогу,
Да се моле браћа Богу ..

— једном Богу — једна правда,
Нек међ нама браћо влада.

Од како је „Еванђеље“

Свему људству Христос дао —

Од тада нам дан заб'јеље;

Јер је Господ ускрсао!

Не бојте се браћо ништа,

Нека вам је душа чиста.

Прослављајте Христа Спаса

Међу паством сваког часа ..

То захтјева цркве глава,

Којој ув'јек, од нас слава!!

А благодат светог Духа

Над нама је друзи свима —

Синовима,

Позванима ..

И, Христос је Господ рек'о:

„Ид'те свуда и учите,

Па крстите!“ — — —

У то име на посао!

Часи лете у неповрат,

Пружи руку, који је брат ..

На рад свети; јер нас има,

Дужност нам је света свима:

„Настављати на пут људе,

Противници нек се чуде — —

Прошлост оста за леђима,

А будућност пред нама је,

Треба она, да се сјаје ...

Мач духовни повадимо,
Ничега се не бојимо:
Ни вјешала, нити мука,
Нит' јаука —
Јер нас чува моћног рука.
Кријепимо браћу широм,
Часним кретом и путиром.
Чувајмо их од грјеха,
Па слава ће, да нас чека.

— Не часите једног часа —
Е, тако вам Христа Спаса!
Жељно друзи на посао,
Да ни један није стао...
С врућом жељом, ја вас здравим,
— Брацка срца да саставим...

Фона, 27. јануара, 1894. г.

Марко С. Поповић,
учитељ и ђакон.

ИЗ КЊИГЕ „ПРИМЈЕРИ БЛАГОЧЕСТИЈА“.

За сиромаше заузима се сâм Бог.

I.

Један десетогодишњи дјечак, стојећи у цркви на молитви, слушао како свештеник проповједаше: „да милостињу коју ми дајемо сиромасима, не дајемо њима него саме Исусу Христу, јер је Он сâм рекао: *„Бијаш гладан, и ви ме нахранисте, бијаш жедан, и напојисте ме. Гости бијаш, и примисте ме; гођ бијаш, и одјенуисте ме. Болестан бијаш, и обидоисте ме. У шатњици бијаш и дођош к мени“*... „Оно, што сте учинили макар ком од људи, мени сте учинили“.

Чувши то, дјечак посумња и помисли: „Где, Исусе Христос сједи на небу с десна на престољу Оца и Бога, па како Он може узети комад хљеба, што га ја дајем сиромашу на земљи“?!

Излазећи дјечак из цркве, на један пут угледа он на улици убогог сиромаша у ритам, који искаше милостињу, а више главе овог сиромаша у исто вријеме угледа лик Спаситељев. Дјечак се зачуди и забезекну. У томе тренутку неко из најближе куће донесе хљеба сиромашном просјаку, а Спаситељ пружи десну руку да узме, и благосиљаше човјека, који даваше милостињу.

Тада дјечак повјероваше ријечи Божијој, коју је свештеник у својој проповиједи изрекао, и послѣ тога постаде највиши добротвор сиромасима у Цариграду.

II.

Управитељ — старјешина једног манастира, побожни и добри човјек и калуђер, бијаше одвећ милостив према сиромасима, и увијек се обраћаше Богу у својој молитви са овим ријечима: „Господе, ја сам грјешник, али се надам у Твоје милосрђе! Молим Те, избави моју душу, и немој

мене одлучити у будућем животу од моје браће, те и њих учини достојне, да буду заједно са мном у рајском животу и насељу“.

Најпослије Господ открије му Своју вољу овим начином: Из другог оближњег манастира, позове игуман овога побожног човјека са свима калуђерима и монасима на храмовску славу. Но овај не хтједе излазити из свога манастира, и одазвати се позиву игуманову. У очи тога дана овај човјек у сну чује Божији глас, који му рече: „Иди, али само прије себе пошаљи своје браство — све калуђере, монахе и искушенике, а ти пођи послѣ њих“.

Сјутра дан рано на празник сви калуђери спреме се и пођу манастиру; и тако идући виде рањава и сиромашна човјека, који на путу лежаше готов подумртав. Кад видјеше калуђери, упитају овог сиромашка шта га боли, а убоги једва им одговори: „Ја иђах нешто својим послом, али на мене нападне грабљива звијер и као што ето видите, нагрди ме, па утече, Сад нема нико да ме однесе у село мојој колибици“.

„Код нас нема ни коња, ни кола, ми ти ни чим не можемо помоћи“, одговоре калуђери, и тако продуже путовање даље, оставивши овог једног сиромашка на путу.

Брзо за тим пође тамо и старјешина, па видећи на путу рањава човјека, упита га шта му је, и дознавши шта је се десило с њиме, још га припита: „а јесу ли овуда прошли калуђери мога манастира, и јесу ли те видјели“? „Они су говорили са мном“, одговори убоги, „али рекоше да им је тешко носити ме, јер немају ни кола ни коња, па одоше даље“. — Можеш ли ти полако ићи за мном, упита га расрђени старјешина? „Не могу оче“. „С Божијом помоћи

ја ћу понијети тебе“. Сиромаш поче га одвраћати и молити, да је боље да он кога пошаље по њега из оближњег села; но старјешина не обраћаше на то своје пажње, и на мољакана убогога не пристаде, него га навали себи на леђа и понесе. С прва му буде тешко, но мало по мало носећи га, буде му све лакше и лакше, и најпослије кад се старјешина осврну, видје да убогога нема, и у томе тренутку чује глас: „Ти си се свагда молио за своје ученике, да би заједно с тобом ушли у царство небесно, а међу тим они не чине тако као ти. Научи их најприје, да иду по твојем примјеру, јер другачије неће они ући у царство Божије. Ја сам праведан и дајем свакоме по његову дјелу“.

Милостиња светог Николе.

Милостиња (доброчинство) врло је угодна Богу, али она губи своју вриједност, ако се само даје ради празног славољубља и фарисејски. Св. Никола дао нам је лијеп примјер, како треба давати милостињу и чинити доброчинство ближњима.

У ликијском граду Патарсу, гдје је угодник Божији приносио пред олтаром бескрвну жртву Господу, живљаше један богати и племенити гређанин, и имађаше три лијепе и добро васпитане кћери. С тога најбољи патарски младићи упињаху се да се допадне овим дјевојкама, и да заслужи њихову руку. Отац се радоваше, представљајући себи њихову добру будућност, и о томе каква га сретна старост очекује. Но земаљска је срећа промјенљива. Овај богати грађанин наједанпут изгуби цијело своје имање, те од богаташа постаде пуки сиромашак. Туга га толико обори, да не могаше ни толико стећи, да би могао препитати себе и своју породицу. Жена његова и кћери тако исто ништа нијесу могле зарадити за то, што су биле васпитане у раскошу, и нијесу биле навикнуте на користан труд и рад.

Пострадали овај грађанин, кога још није оставила поноситост и празна богатшка сујета и раскош, није знао на што ће се одлучити, како би могао изаћи из тешког свога положаја и сиромашног стања. По гдје-кад му је долазило у главу, да убије кћери, само да их не види како се оне пате; а по гдје кад намјераваше да тргује њиховом љепотом, само да поправи своје оскудно стање; али и то и оно плашило га је, те све више и више падаше у очајање.

Свети Никола дозна за једно и невољно стање овог грађанина, те хтједе да му помогне, али тако, да лијева рука не зна шта ради десна. Узме кесу с новцима, и у глуво доба — у по ноћи упути се светитељ кући тога невољника, баца кесу у собу кроз окно што га бијаше вјетар разбио, и са свим брзо врати се.

Кад се пробуди, врло се зачуди сиромаш човек, кад виђе на поду кесу с новцима. Спрва помисли да он то сања, али кад се увјери да не спава, онда се одвећ обрадује и повиче: „Ах, зашто неznam, коме сам дужан за спасење моје части и живота!“

Он потроши те новце за мираз и удају своје старије кћери. Светом Николи буде по вољи то, што је овај сиромаш потрошио прву кесу, па по други пут баца кроз окно милостињу и другу кесу. Сиромаш човек уда за те новце и другу кћер. Најпослије светитељ и по трећи пут баца кроз окно кесу новаца. Тада сиромаш човек истрчи на улицу, стигне светитеља и упознаде, ко је бис његов добротвор. Он падне пред ноге светитељу и повиче: „Божји човјече, чиме ти могу захвалити?“ — „Ђутањем, одговори угодник Божији, и највећим ђутањем на добро да употребити мој дар.“ Затим поучивши га пастирским ријечима, одвоји се од њега и оде.

Богаташи и сиромаси.

(Прича)

Један велики цар путоваше у златним колима, опкољен својим великашима и дворјанима. У путу сретне два старца у издрпаним и прљавим хаљинама. Цар знајући да су то благочестиви испосници, на један пут заповиједи да се кола зауставе и он изађе из њих, те приђе загрљивши и пољуби обадва старца. Зачуђени великаши крипом шаптаху један другоме: „Доклен се понизио наш цар!“ па замоле брата царева да му каже, да таково понашање царево срамоти вијенац царски. Брат царев мислећи тако исто као и великаши, испуни им жељу и каза цару.

У овога цара био је обичај овај: Кад би он хтјео кога да казни смртном казном, онда би он послао ноћу војника пред кућу осуђеног, који би му јављао за казну, трубећи у трубу.

Те исте ноћи царев брат пробуди се од тога страшног и жалосног трубљења, јер је пред његовом кућом војник трубио.

У јутро рано царев брат обуче на себе жалосницу хаљину, и дође у двор царев заједно

са женом и дјецом, и стане код врата, горко плачући. Цар га позове к себи, па видећи братовљеву жалост, како се снуждио и осудио, рекне му: „Ти си се уплашио вјесника смрти, којег је теби послао твој брат, и кога ти нијеси још никада до сад увриједио. Но како си ти могао мене осудити, кад сам ја у мојем смиреном срцу љубио праведнике Божије, који су јаче од трубе јављали мени смрт? Ја сам учинио с тобом само за то, да теби дадем поуку. Сад ајде мирно кући, а онијем, који су као и ти мислили: да сам се ја понизио пред благочестивим сиромасима, даћу им поуку, и уразумићу их другим начином“.

По одласку цара брата, одма затијем цар заповједи својим слугама, да му начине четири велика сандука и то: два сандука да буду оковата златом а друга два да су премазана смолом и посута пепелом. Кад су сандуци били готови, цар нареди да се у два сандука оковата златом ставе човјечији костури, а у друга два сандука олијепљена смолом стави драго и скупоцјено камење са мирисовима.

Кад је све било готово, цар позове у свој двор оне великаше, који су се с њиме и у пратњи возили, и упита их, шта они мисле, колико вриједи сва четири сандука. Великаши судећи по спољашњем изгледу — као што обично сујетни људи суде — и мислећи, да у златнијем сандуцима налазе се скупоцијене царске ствари, — означе им велику вриједност и цијену. А што се тиче смолом олијепљенијех сандука, нехтједну их никако ни оцијенити, нити им какву вриједност изрећи, па шта више ни своју пажњу на њих обратити.

„Ја сам и био унапријед увјерен, рече цар великашима, да ћете ви сандуцима вриједност по спољашности оцијењивати, али да видимо да се нијесте ваљда преварили“. Сад цар заповједи да се отворе најприје златни сандуци. Радознали великаши видећи шта је, на једанпут упропашћени, тргну се натраг, јер у њима лежаху човјечији костурови, од којих заудари неугодан и велики смрад.

„Гледајте, рече цар, то је слика што показује оне људе, који носе скупе хаљине, али су им душе пуне мана, гријехова и безакоња, а срце им пуно пакости и нечистоте“.

За тим цар заповједи да се отворе она друга два сандука, и на један пут осјети се из њих необичан велики мирис тако, да је задушио сав онај смрад од костурова човјечијих, и одвећ

задивио великаше, а кад им цар рече, да ближе приђу и виде, шта се налази у тим сандуцима.

„Погледајте шта је у тијем сандуцима, рече им цар. Великаши се зачуде, кад угледају скупоцјено камење, обасуто скупим мирисовима. Гледајте, то показује оне људе, којима сам се ја поклатио, загрлио и пољубио их, и за које сте ви мене укорили и пребацили ми преко брата мога, [за то што су они били у издрпаном и прљавим хаљина; али ви из сујете ваше нијесте познали то, да њихове душе нијесу изгубиле ни једне црте од подобија Божијег“.

Иза ове спасавајуће поуке, цар пусти великаше, који остадоше застиђени,

Император и монах.

Једном приликом пред вечер, када сунце већ на заходу бијаше, Велики Карло, император, сјеђаше у дворцишту свога украшеног дворца. Недалеко око њега стајаху његови тјелохранитељи и слуге.

Баш у то вријеме пролажаше улицом један старац — монах, поштапајући се и носећи на својим плећима торбу. Кад угледа овај велики дворцац, монах на један пут застане ту, прислонивши се уз врата дворца да се одмори, и промишљајући, ријешити се и пође да уђе, незнајући да је то императорски дворцац.

— Куда ти идеш оче? предусретне га ријечима један императорски тјелохранитељ.

— Оћу да уђем у ову гостионицу, да преноћим, јер се већ мрак приближује, и немогу даље путовати, одговори монах.

— Ово није гостионица, но царски дворцац, иди старче даље.

Карло Велики, чувши овај разговор, заповједи да пред њега доведу старца-монаха. Дошав смирени монах пред императора, овај му ласкаво рече: „Добри оче! ово није гостионица, но дворцац, и ја сам император Карло Велики“!

Старац монах ни најмање не збуни се, него достојанствено рече:

— Ваше величанство! Ко ме је припадао и чије био овај дворцац прије педесет година?

— Мојему дједи, одговори император.

— А послјије вашег дједа коме је остао?

— Послјије дједа моме оцу.

— А послјије вашег оца?

— Мени.

— А послјије вас, када умрете, коме ће остати?

— Моме сину Лудвику.

— О, па како, господару, узвикне монах последије тога, није ово гостијоница, у којој је пребивало и пребива толико чељади?

Карло Велики појмио је значај овога разговора монахова, и разумио је шта је с тим хтио монах. Императору се веома допадне овај човјек, и одма га љубазно за руку узме и одведе га у свој дворцац, угостивши га и показавши му постеле у једној лијепо украшеној соби, гдје ће преноћити. Сјутра дан обилато га дарива император, и старац монах оде и настави даље свој пут.

*

Сви смо ми, и велики и мали, богати и сиромашни, само пришелци и гости, што одамо по овој земљи до суђеног часа смрти, па за то нико не треба ни у ком случају да се ни предким велича и да један другог презире, него један другога да потпомаже и дјелом и савјетом. „Не мислимо о себи више“, него што ваља мислити у смјерности, како је коме Бог удијелио (Римљ. 12, 3). Сви смо ми створени из једне груде земље па и узаједничко њезино крило вратићемо се. Нема разлике у богатству, у сиромаштву, у господству и простијем роду; пред очима праведнога Судије, сви смо једнаки.

Праведни Филарет.

Праведни Филарет, кад се удавала и вјенчала његова унука, рече жени својој да жели почасти цара и великаше, пак за то нека она приправи обилат и раскошан ручак.

Кад је све било готово, он рече своје сину Јовану, који је био тада знатан чиновник при двору, и унукама заповиједи да оне са његовим сином послужују знатне госте и лица за трпезом, и дода, да он оде звати цара и великаше.

Како се зачудише чељад домаћа кад видјеше да се праведни Филарет враћа кући окружен све самим сиромасима и убогим, бројем до двјеста што људи и жена.

„Иде цар с великашима, рече Филарет својој чељади; је ли све у вас готово?“ Онда чељад његова разумјеше, да праведник назива царем самога Исуса Христа, а великашима сиромаше, чије су молитве јаке пред Господом. Чељад покорно су све вршили и чинили, што им је праведник заповиједао.

Угостивши и почастивши сиромаше, Филарет даде свакоме по једну златицу и отпусти их да иду.

Света Олимпијада.

Света Олимпијада била је кћи знатијех родитеља и родица цара Теодосија великог. С ране младости била је она заручена с Невредијем, сином једног великаша; али заручник њен умрије, и Олимпијада се ријеша да остане у дјевојачком стању, и да се никако не удаје. На скоро за тијем умру јој и родитељи, те Олимпијади остане иза њих велико наслједство и богатство. Она почне трошити новце на богоугодна дјела и чинити велика добротинства и милодаре црквама и манастирима; дијелила је сиромасима, трошила на болеснике и странце; нико није излазио из њене куће а да га она не би утјешила тако, да су је сви невољници звали својом мајком.

Почем је била од себе врло добра и лијена, цар Теодосије намјераваше да је уда за једнога свога рођака именованог Елпидија; но Олимпијада одлучно осујети намјеру Теодосијеву и одрече се на свагда удаје. Цар више пута слао је Олимпијади своје најближе пријатеље, да је наговарају, али она је свагда одговарала: „Да је Господ хтио да ја имам мужа, не би ми узео мога женика“.

Најпослије Теодосије се расрди на Олимпијаду, а уједно бојећи се да не би она досијела до сиромаштва, заповиједи градском поглавици, да узме под своју управу све њено имање, и да јој недопушта, да она са својим имањем управља до тридесете године њеног узраста.

Градеки старјешина покаже се и сувише строги тугор Олимпијади; а желећи да се послужи са Елпидијем, он не само да је испунио заповијед цареву, него узме себи за право да управља и са владањем Олимпијадиним: запрети јој ићи у цркву, и да се не виђа са духовнијем особама. Св. Олимпијада захваљивала је Богу за сва та искушења, и она напише цару писмо овог садржаја: „Ти си учинио мени велико поштовање, што приличи само светима, тиме што си наредио да други управља мојим имањем. Оно је вазда било мени тешко бреме, и сад сам ја мирна. Још ћеш ми више добро учинити господару, ако заповиједиш, да се то имање разда црквама, манастирима и сиромасима. На тај начин, ја ћу избјећи ништаве славе, показавши се као добротворка, и од опасности и искушења, што су везани са богатством“.

Прочитавши цар то писмо зачуди се разуму Олимпијадину, и поврати јој право да управља својим наслеђетвом и имањем. „Таква милостива добротинитељка и добра и смјерна дјевојка, рече он, знаде боље од свакога, како треба управљати имањем.

На скоро иза тога, Олимпијаду посвете за Ђаконису и оставивши сујету свјетску, до краја свога живота служила је Богу.

Спомен њен црква светкује 25. јунија.

Превео: Ђ. П. п.

ДОПИС

са друге свештеничке сједнице, свештенства вишеградског протопрезвитерата, држане код парохијалног уреда у Штрпбима 20. јула 1894. године.

У очи дана, када ће свештенство вишеградског протопрезвитерата држати своју свештеничку сједницу у Штрпцима, народ штрбачке парохије изјавио је свом пароху Захарији Поповићу жељу, да би сакупљено свештенство обдржало „молебно прошеније“ за кишу, пошто је дужа суша љетини доста шкодила.

Сутра дан 20. јула искупљено свештенство Јевто Ђуровић, прото и свештеници: Захарије Поповић, Никола Стевановић, Ђорђије Поповић и Јосиф Поповић, а у присуству мношине народа штрбачке парохије, отпочели су и довршили дотични чин! — На општу радост свију кроз неколика сата блага киша оросила је њиве и ливаде.

Говор протопрезвитера Ј. Ђуровића, том приликом, био је доста поучан и удесан. У истоме истакао је, да се у народу опажа доста порока и неваљалстава, које наша св. вјера негодује, а нарочито су Богу веома немила. А уз то напоменуо је, да промисао Божији допушта, да на људе наиђу по нека зла, како би се човјек сам сопственим искуством оевједочио, да је на кривоме путу, те да треба, да се поправи.

Особито се том приликом могло се примјетити, колико је тим говором народ ганут (побуђен), нарочито, кад је одмах иза тога киша почела пријатно ромињати.

Послије поменутога чина свештенство овог протопрезвитерата отпочело је своја савјетовања у сједници.

Предложено је и усвојено:

I. Пошто је исповиједање вјерних пред св. причешћем ишло доста неуредно, из разних обзира, то је закључено, да се народ обавијести, да у очи дана кад ће се вјерни причешћивати, сваки, нарочито уз часни пост, дође дотичног свештеника кући или цркви на исповиједање, како би сутра непорочан могао примити пресвето тијело и пречисту крв Христову. Ово пак нарочито важи за оне свештенике, који сами чиновно чине.

Поред тога говорено је, да би се на исповиједи сваком посебно, у цркви свима у опште напомињати могло, да је недостојан сваки онај приступити св. причешћу, који бар 12 пута у години не би био у цркви на богослужењу, којим би се начином полазак у цркву у многим побољшао.

II. Протопрезвитер Ј. Ђуровић ставио је питање свештеницима, да ли се народу редовно проповиједа? Сви свештеници изјавили су, да проповиједи по могућности држе у цркви, на зборовима и другим пригодним приликама.

III. Као обичај постоји у народу да кумовску дужност може вршити и дијете, шта више и испод 10 година, те је одређено, да се што више настоји, да се такво што искорјењује, те да се те дужности примају само одрасли људи, по правилима св. цркве православне, не рачунајући на изнимне случајеве.

Ј. Ђ.

ТАЈАНСТВЕНИ ПОЈАВИ У УНУТРАШЊОСТИ ЗЕМЉЕ*).

Кад би ми редовно, сваки дан, добијали извјештаје о стању свију мјеста и тачака земаљ-

ске кугле, то би ми дошли до увјерења, да се скоро увијек, ма на којој било тачци земаљске

*) Овај чланак преведен с руског из „Церковныхъ Вѣдомостей“, а из пера повојног проте Ј. Г. Наумовића, и ако није црквено-богословске садржине, даје му се мјеста у „Б. Х. Источнику“.

површине догађа земљотрес, који постаје усљед непрекидне борбе између земљине унутрашњости и њене спољашње тврде коре. Ти појаги стоје у тијесној вези с дјеловањем огњених брда, тако званих *вулкана*. Нема сумње, да је унутрашњост земљина пуна врелих маса, чији напон и узбураканост од времена на вријеме нарасте, и те масе траже тада себи изласка, пробијајући се често на поље кроз одушке, које су пасивно на земљској кори начињене. Ако отвор, који је на тај начин створен, буде непрестано радио и избацавао, то он учини правилни и редовни саобраћај између земљине унутрашњости и њене површине. Тако постају вулкани, а понекад и цијела њихова група, који већим дијелом само усљед нагомилања стинутих (сгушнутих) подземних маса и потока лаве, добијају брдовиту форму. Напон и сила у унутрашњости земљиној, од које постаје земљотрес, обично се стиша када сувишне масе нађу природни излазак кроз споменути вулкански отвор, тако звани *крашер*. Таким начином земљотрес обично иде упоредо са радњом вулканских брда, или друкчије — вулканске околине подвргавају се обично земљотресу.

Ни у једној земљи на свијету нема тако много, тако горостасних и у такој близини поређаних вулкана, као у провинцији Квито (Quito), која припада американој републици Еквадор. Ти вулкани праве два паралелна ланца, међу којима се протеже равница 60 миља у дужину и око 5 миља у ширину. Необично здрава клима те долине, гдје царује вјечито прољеће, а температура креће се између 4 и 17 степени топлоте, привлачи јој (тој долини) већи дио становништва републике Еквадора. Та околина са њеним брдима и долинама, ријекама и језерима, обрађеним пољима, многољудним варошима, процвјетала је у толиком степену, да јој нема равне у свијету. Тамо се налазе такође и добро очувани споменици старе величине из још старијих времена, него што су европејци покорили Америку, као н. пр. великолепни замци и водоводи. Високи врхови сњезних брда, која избацују дим и пламен, ти горостаси од брда дају тој околини најживописнији изглед. Велику противност према долини чине по изгледу дивља и сурова брда, која опкољавају ту долину, и која састављају непрекидни ред огњених вулкана, подземна ватра продире на поље сад из једног, сад из другог кратера. Усљед те огњене работе у њедрима

вулкана, топе се сњегови и производе огромну количину воде, која пустоши околин у доста великом простору.

Непосредна близина толико многобројних вулкана, од којих по неки претходно испуштају клобукове дима те тако објаве своје избацавање, они су учинили, те је од прекрасне равнице Квито постало брдовито мјесто; силни земљотреси тамо се не рачунају у ријетке догађаје. Увијек и зараније спрењени за катастрофу, становници те околине праве и куће са свим просте и привремене: чак у вароши Квито више је кућа направљено од сушене глине.

Квито, главна варош републике Еквадора, има око 70.000 становника, и налази се у подножју вулкана Пихинко. Из вароши Квито прекрасно је погледати на осам горостасних вулкана, који су около поређани. Но та околина, која је тако окружена вулканима, постала је 4. августа 1868. године жртвом земљотреса, који је за неких 15 секунда лишио живота око 40.000 људи.

Становници, незнајући унапријед за предстојећу опасност, одмарали су се спокојно ноћу између 3-ег и 4-ог августа. Спавајући у најдубљем сну, они су осјетили око 2 сата ноћи страчан потрес, који се није више од 15 секунда продужавао, али је био довољан да су богате и у свима одношајима уређене вароши до темеља срушене биле. Најмање је страдала више речена варош Квито. Негледајући на то, што су све њене куле срушене и већина кућа оштећена, при свем том од становника само је 20 људи лишено живота. Главна тачка земљотреса била је на у подножју вулкана Котопахи, и туј је заиста изгледао ужасан призор. Изгледало је као да се брда колебају, и литице брда, клатећи се и дрмајући, наоколо су се рушиле и разоравале. Од вароши Котокане, Ибере и Отовала није остало, тако рећи, ништа више већ једини мусор (рушевине). Сви путови били су покривени само рушевинама и мртвим лешинама. По земљи су се показале и начиниле велике и дубоке расцјепине (пукотине), да је усљед њих сваки саобраћај постао немогућ. На сјеверној страни Имбабури отворио се је поток шљуза, (прикупљена и задржана под земљом вода), који је уништио поља и села. Одмах за тим појавили су се огромни потоци воде, који су тако дивна мјеста претворили у језера. У многим варошима, тек ако је по неколико људи

избавило и спасло живот свој. Дивљи Инђијанци, који увијек мисле само о грабежу, довршили су дјело разорења. На пет дана последије земљотреса, из развалина Ибере одјекивали су још очајни вапаји несретних жртава. Хиљаде људи, не налазећи помоћи, умирили су од глади и жеђи.

На три дана прије, таки је удес постигао и варош Ареквипу (Arequipa), која се налази на југу америкаанске републике Перу. Та варош одликовала се је великољепним грађевинама и рачувала се је међу најуређеније вароши јужне Америке; налазећи се у једној прекрасној долини, која се одликује здравом климом, на растојању 10 миља од мора, она броји 35.000 становника и сматра се последије Лиме као највећа варош у Перу и главно средиште трговине са америкаанским и европеким товарима. У садашње вријеме она представља само гомилу рушевине, и нема наде да ће јој се икада повратити пређашња величина.

На растојању неколико миља од Ареквипе налази се горостасни вулкан Мисти, 17.000 стопа висок, који је избацивао по веће клобукове дима, по колико се памти, није никада избацивао лаву. Он припада групи вулкана, која се састоји из пет великих брда — вулкана, од којих један има огромни кратер и избацује велике потоке лаве и ужасну масу камења. Ти вулкани напомињали су више пута околним становницима о своме сунтествовању: варош Ареквипа пет пута је страдала од земљотреса. Пошљедњи и најстрашнији био је 1.-ог августа 1868. године.

Већ и до поменутог дана осјећали су се у вароши мјестимични потреси, но при свем том ништа није наговјештавало катастрофе, јер такови појави не броје се тамо међу ријетке случајеве. Наступио је одређени дан. С почетка је у ваздуху било мирно, само око пет сахати по подне дунуо је лагани вјетар, земља је задрктала, а подземни прасак грома јављао је о опасности, која грози. Око пет сати и четврт био је први страшни потрес. Куће су се задрмале, али нијесу се стропоштале, и већи дио становништва могао је тражити спасења на улицама и празним плацевима. Међу тим земљотрес је појачао. Подземно пуцање грома било је тако силно да уши заглуну, а при том се површина земље подизала и спуштала на подобије заталасаног мора. Ни једна кућа није усправ остала, и за 4 минута варош се је претворила у гомилу рушевине. Апсеници, болсеници, дјеца, старци и све што

није могло да благовремено побјегне изгинуло је без изузетка. Тај је удес постигао и сва околна мјеста у простору од једне миље. Још више су страдала села ближа морској обали, гдје је усталасано и узбуркано море довршило дјело разорења. 3-ћег августа усталасало се море, те је страшно опустило источне обале Аустралије. Доцнија испитивања непобитно су доказала, да је тај појав био усљед земљотреса, који је био у Перу 1-ог августа. Ето тако је тај природни појав страхан био.

Највеће масе лаве и воде избацивао је вулкан Хунонг-Хелунгунг на острву Јави. У његовом подножју распрострала се дивна равница на којој су се налазили небројни плантажи кафе. Октобра 8-ог године 1882., баш у вријеме када су се људи после ручка одмарали, поменути вулкан са подземном пуцњавом грома, избацио је тако страшни поток лаве и вреле воде, да је за кратко вријеме била заливена сва околина у великом простору. Села, поља и шуме претвориле су се за кратко вријеме у језеро, које се је димило — у језеро суре боје, која се у плаветно преливала и у коме је на хиљаде мртвих људских тијела пливало. Неколико дана доцније 12-ог октобра, било је ново избацивање, које је спровођено са силним земљотресом. Потоци воде, који су се изливали, поплавили су све што је иза првог избацивања остало. Јаванци (стаиовници острва Јаве), опкољени са врелом кључаном водом, бјежали су у страху на брдашца, гђе се је свршавало њихово богослужење, и гђе су сахрањивали своје мртве. Но ватрени таласи приближавали су се, одломци великих брда одваљујући се падали су и тако се о литице малих брдашца разбијали. И на скоро једна брда била су заливена водом, друга су разрушена и при томе је изгинуло више од 2000 људи. Образовала су се и постала нова брда и сасвим нова површина, ново земљиште, на коме сад овде, сад онде, извиривао је врх од заостале кокосове палме. Пређашња површина земљишта, покривена масом сгуснуте (стинуте) лаве, налазила се је 40—50 стопа дубоко под новом површином, а малобројни заостали становници нијесу могли знати, нити су били у стању чак ни показати мјеста на којима су биле уништене насеобине.

У Европи постоје три главна вулканска огњишта, а то су брда: Везув близу вароши Неапоља у Италији, Етна на острву Сицилији и Хекла на острву Исланду. Везув је још у почетку хри-

шпанске ере био мало брдашце, који је изгледао на форму пласта сијена, са малим удубљењем на самом врху. У подножју његовом, над обалом морском, лежале су три богате вароши Стадија, Помпеја и Херкуланум. У 63. години по рођењу Христовом у тој околини почели су изненадно земљотресци, који су се после често понављали, и свршили се у августу 79. год. вулканским избацавањем, које је не само измијенило форму брда, но такође и опустило цијелу околину и са свим засуло све три споменуте вароши. То није било изливање лаве, већ већим дијелом избацавања и потоци шљуза, који су потиснули море у доста великом растојању. Од тога доба Везув је постао вулканом, који увијек ради, а то мало брдашце с временом, и услед честих избацавања огромном планином.

Већа избицавања тога вулкана понављају се приближно један пут у десет година. Осим тога, он је увијек у непрестаном покрету и раду, избацујући водену пару, сумпорну киселину, а често и вулкански пепео. Кроз више времена накупи се у кратеру житка лава, која се стине и на тај начин смета воденим парама и другим гасовима, који се у земљи справљају, да излазе на поље. Но снага напона гасова расте и проваљује на поље, одбацује високо комаде лаве. Избацавање то бива по некад тако силно, да се стврднута лава претвара у ситни прах, који се с паром заједно диже високо, а после пада као тако звана пепелна кишпа.

За свако веће избацавање у напријед се зна по томе, што површина кратера Везува полако се подиже и примјетно расте. Послије се на тој површини кратера постепено покажу распукнутости и израсту мали налики на брдашца, кратери, из којих куља на поље пара, која шиши (шушти). Одмах за тим ти кратери избацују уснјане одломке лаве и растопљену житку масу, при чему се осјећа осредњи земљотрес. И од један пут одјекује у нутра у брду прасак грома, отвор лавиног кратера продире се са ужасним праском и напуни се до врха растопљене лаве. Вулкан избацује масе пепела, огромно велике одломке лаве, који кад излете високо распадају се у парчад и велике клобукове водене паре. Бура, која се тада обично подиже, односи далеко избачене ствари, а водена пара сгусне се и лије потоком на земљу и заједно са вулканским пепелом створи потоке шљуза, који све руше. Међу

тим житка лава, која се у главном кратеру подиже, разлива се низа стране брда у бурним потоцима, прекрије равницу и једва се за неколико недеља стине. Житка лава, која се састоји из разнородних растопљених минерала, и која је врела толико, да кад се у њу баце тврди метали одмах се у тај час растопе, сљествено она се стињава врло споро, при чему испарава водену пару, која се је с њом смијешала још у нутра у кратеру. Она тече из земље у великим масама: околу неких страна вулкана, површина стинуте лаве заузима простор до 40 квадратних њемачких миља.

Највише ватрено брдо у Европи — то је вулкан Етна на острву Сицилији. Његова ужасна избацавања већ опишују појете и историци старе Грчке и Рима. О њему постоје многобројне митолошке приче и предања старих народа, који су у не појмљивим за њих природним појавима видели надприродну силу њихових богова. По ријечима једнога предања налазила се је у брду Етни радница бога огња Вулкана (отуда је и назив ватрених брда), који је тамо справљао уз помоћ цинова-циклопа муње за главног бога Зевса. Ниже стране Етне прекривене су дивним воћњацима и усјевима, више које се зелене растове и кестенове шуме, а над тим голи, дивљи и брдовити окомци страна (литоца) иду до самог врха брда, које је покривено вјечним снјезним покровом. Главни кратер, у коме се пјенуши кључала лава, окружеи је наслаганим гимилама црне лаве, базалта и жућкастим масама сумпора. Избацавања Етне и појави, који с тима упоредо иду, разликују се од избацавања Везува само тиме, што Етна избацује већу количину лаве а при том више руши и разорава. Скоро свако стљеће било је свједок већег избацавања Етне. Најетрашњије било је 1669. године. Земљотрес, који је у једно с тим био, разрушио је варош Николозу, и огромна количина избачене лаве направила је читаву грудуну нових брда Россе.

Највећу вулканску радњу у Европи показује острво Исландија, који је постао од самих вулканских избацавања, и који се одликује огромном количином ватрених брда, која су се угасила и која и сада раде. И сада на Исланду има око 30 вулкана, од којих 7 чине избацавања, која се од времена на вријеме правилно понављају. Најпознатији је од свују тих вулкан Хекла, који увијек непрестано дише и даје ватру из пет одје-

љених кратера. Последње избацивање Хекле било је 1845. године и продужавало се је цијело по године, а при томе је вјетар читаве стубове вулканског пепела односио за 90 и више миља далеко. Други на Исланду вулкан, Скаутар-Јекул (Skaptar-Jökul) избацивао је толико огромне потоке лаве, да су они напунили читаво језеро. Уз та избацивања лаве и пепела иду често и поплаве, које постају од топљења сњижних маса, које су се масе кроз више година око кратера накупиле. При избацивању вулкана Ореза-Јекул (Orasa-Jökul), који неради има већ скоро 100 год. потоци кључале воде и шљуза разрушили су многа околна мјеста. У исто вријеме пробила је кроз многобројне пукотине ватра, посула је минерална прашина, која је у великом покрила околину и тако је направила плодну.

У тијесној вези са радњом вулканских брда Исланда стоје многобројни извори кључале воде, тако звани „гејсери“. Најпознатији је од свију њих Велики Гејсер који је избацивањем направио себи хумку 30 стопа високу, у које се на врху налази као катао удубљење са отвором у сриједи. Из тога басена у разво вријеме избијају кључеви кипеће воде, а по некад бива са једном страшно избацивање, при чем Велики Гејсер показује сву своју силу. Уз громовиту јекну, која се чује у унутрашњости земље, из басена избијају таласи кипеће воде, а водени стуб, који је окружен воденом паром, подиже се у висину скоро на стотину стопа. Тај појав не траје више од 10 минута, и после тога гејсер се утиша и често пута са свим се осуши.

Страшни вулкански појави чине знамените промјене и мијењају облик земаљској површини. Овде се направи брдо, гдје је била прије равница, тамо опет језеро гдје је било суво земљиште. Године 1759. земљиште долине Јоруло, у средњо-америчкој области Мехико, подигла се је у простору од 4 квадратне миље, и достигла је до 500 стопа висине. Са страшном једном показале су се на земљи многе развалине и пукотине и ту се направиле мале хумке од 6—10 стопа висине. Средином, уздуж дугачке развалине (пукотине), поникло је 6 огромних брда; највеће од њих, познати од тога доба вулкан Јоруло, достигао је на 1580 стопа висине. Исто тако појавио се је и израстао 1793. године близу вароши Сан-Салвадора, у средњој Америци, вулкан Идалка (Izalca), која дишући увијек ватром прави нај-

бољу свјетиљку за ноћне морепловце на западним обалама средње Америке. Тако је исто 1538. г. услед вулканских појава поникла из земље покрај италијанске варошице Пуцолe (Puzzoli), близу Неапоља, високо на 400 стопа брдо Монте Нуово (Ново Брдо).

Често се дешава, да се вулкански кратер отвори дубоко на дну мора, услед чега се појаве нова острва, којих често опет нестане под таласима.

Ми смо већ горе више описали страшни земљотрес, који је био 1868. г. у америчкој области Перу и Еквадору. По вулканска дјелатност показала се је исте године на цијелом простору земаљске кугле: земља је дрктала као чољек, кога ухвати грозница. Августа 8-ог био је у Јасберени, у Маџарској, доста силни земљотрес, коме је претходио прасак подземног грома и који је разрушио многе грађевине. Августа 10-ог био је лаки потрес у Пешти, мјесец доцније, 11. септембра, ужасни земљотрес на острву Јави, а 12. септембра осјетио се је лаки потрес на острву Малти. Тако је несрећа постигла у октобру америчанску варош Сан-Франциско, када је и неколико становника изгубило живот. У новембру осјетили су се више мање јаки потреси у сјеверној Италији, Румунији и у Германији, у провинцијама око Рајне. Везув тако исто није дријемао. 1-ог јуна он је почео одбацивати велике комаде базалта; 10-ог јуна потреси су били тако силни, да су становници околних мјеста пробавили ноћ ван кућа бојећи се да ће се куће разрушити. 20-ог јуна радња је вулкана још више појачала, а 3. новембра сљедовало је страшно избацивање, при коме је избачена велика количина лаве.

Ако свратимо пажњу на то, да је Везув сматран до 79-те године као са свим угашени вулкан и да су земљотреси у 1868-ој години доказали, да и земљиште средње Европе подлежи утицају вулканске радње, која је у њедрима земље, тада се јавља за нас са свим природно питање: зар није могуће, да би могли и угашени кратери средње Европе, који се могу примјетити особито над Рајном и у Чешкој, поновити своју пређашњу радњу, као што се то догодило са Везувом? Одговор на то питање са свим је тежак. Пратећи вулканске појаве, може се претпоставити, да Везув, Етна и вулкани на Исланду, чине на нашој саразмијерно малој ча-

ети свијета, доста довољне одводне славине, кроз које вулканске масе теже на поље!

Прави узроци вулканских појава, а ма ни-уколико још од научењака потпуно испитани нијесу, наука није прекорачила овдје преко граница претпоставке.

Обративши пашњу и на ту околност, да се сви вулкани налазе у више мање блиском сусједству мора, и да се при вулканским избацивањима избацује огромна количина водене паре, то се може са јачим основом закључити, да вода игра знатну улогу при вулканским појавима. Резултати испитивања површине угашених вулкана Хесена, Насау, Чешке и Француске неоспоримо доказују, да су се ти вулкани налазили ма када у обалама морских залива, који су се тада удубљивали далеко у те стране. Ти податци доводе нас сљедећем тумачењу вулканских појава. Нема сумње, да је температура у унутрашњости земље много већа од температуре на површини њеној. Усијана лава доказује, да у средини земље царује така топлота, на каквој се код нас растапају сви минерали. Но с друге стране доказано је испитивањем, да при таком страшном стискавању и притиску, каквом подлеже масе минерала у унутрашњости земље, топлетење је њихово немогућно; они су усијани преко мјере, али су тврди. Вода, која кроз земљине пукотине у унутрашњост земље улази, она не може услед тога притиска ни кључати ни у пару се претварати, она се смијеша са усијаним минералима у једну

житкост, која себи не налази доста мјеста и тежи кроз распјепине земљине на поље. Што је ближа површина земљина, тим се више умањава сила притиска. Вода кључа и претвара се у пару, а пара уништава све преграде, спољашња кора земљина тресе се — дркти и најпослије прене тако, као што пуца казан у локомотиве или пароброда. Водена пара одбацује минерални прах и одломке брда и крчи пут житкости — лави, која за њом сљеђује. Када се лава излије, то услед тога положај доњих маса постане слободнији, из кратера избија са громовитом јеком само вода и прашина. Избацивање сврши се, и понавља се само тада, када под утицајем ватре и воде образује се у унутрашњости земље нова већа маса лаве.

На пошљетку треба примјетити, да земљотрес не иде увијек само са вулканским избацивањем, он бива некад са страшном силом и на невулканском земљишту. За доказ овога служи страшни земљотрес, који је 1-ог новембра 1755. разрушио португалску пријестоницу Лисабон и лиши живота 40.000 становника. Тада је у једно исто вријеме заузео земљотрес простор земље, који је величином четири пута већи, него цијела Европа. Земљотрес показао се је на Алпима, на обалама Шведске, на Антилским острвима, у већим језерима Канаде, у Турингији, сјеверној Германији и на прибалтичким равницама.

С руског: П.

РАЗНО.

Освештате цркве. У Дабро-босанској епархији освештате су од Његовог Високопроешештства Господина Митрополита Ђорђа Николајевића ове новосаграђене цркве:

1. У Јајцу, 8. септембра 1894. године.
2. У Дабру, (котар Сански Мост) 11. септембра о. г.
3. У Јелашиновцима, (котар Сански Мост) 14. септембра о. г.
4. У Ђуриновцима, (котар Сански Мост) 18. септембра о. г.
5. У манастиру Озрену подигнут је нов иконостас, те је црква обновљена и освештана 15. августа ове године.

Четрдесетогодишњи јубилеј архијерејске службе. Високопроешештени Архиепископ и Митрополит биоградски Михајило навршио је 14. октобра ове године на дан св. Параскеве (Петковаче) равних 40 година његове архијерејске службе. Тај дан прослављен је у биоградској „Саборној цркви“ и Митрополији, и сиједи архијерејски примас је поздраве и многобројне честитке са свију страна од његових пријатеља и поштоватеља. Митрополит Михајило родио се је 19. августа 1826. године у варошици Алексиначкој Бањи, која се сада зове Соко-Бања. Из биоградске богословије он је отишао у кијевску Духовну Академију, коју је са одличним успјехом и сте-

www.пеном.рс „магистра“ 1853. године свршио. По повратку из Русије постављен је за професора биоградске Богословије, а 14. октобра 1854. године посвећен је за епископа шабачког. Када је митрополит Петар Јовановић оставио Србију, то је шабачки епископ Михајило изабран 1859. год. за Архијепископа београдског и Митрополита цијеле Србије. Високопросвећени Митрополит Михајило плодан је црквено-богословски писац и књижевник. Написао је преко 40 разних дијела, са којима је обогатио нашу црквену књижевност. — Многогодишњем раднику у винограду Господњем за његове црквено-књижевне труде, а приликом прославе његове четрдесетогодишње архијерејске службе нека је изречена слава са привјествијем: *Исполла еши Деспоша!*

Јавна благодарност. Овдашња српско-православна црквено-школска општина, благоизвољела је, на нашу властиту молбу, уступити у општинској кући, Темалуша улица бр. 24 цијели горњи бој, као бесплатан стан српском православном црквеном пјевачком друштву „Слоги“, на чему јој потписани одбор свесрдно захваљује и кличе:

Живила на понос и дику српског народа!

Из ванредне сједнице одбора српског православног црквеног пјевачког друштва „Слоге“ држане

у Сарајеву, дне 25. октобра 1894.

Одбор.

† **Александер III. цар руски** умро је у Ливадији на Криму 20 октобра ове године у 2 сата и 15 минута после подне. Владао је од 13. марта 1881. год. до дана смрти своје — мало више од 13 год. Стар је био 49 година. Цара Александра III. због његове човјечности и мирољубивости жале сви европски дворови. Пријесто руске царевине одмах је заузео његов син Никола и проглашен за руског Императора под именој *Николај II.*

Лијек против отрова. Ако се случајно ко превари те узме у себе каква отрова, ваља му одмах дати што да може повраћати; а за то препоручују као најбоље средство да се узме ситне соли пуна

једна кафена шоља па да се помијеша са пола те шоље горушице. То двоје да се размути у чаши воде и да се даде болеснику да пије, па ће одмах настати повраћање. Кад је то прошло; онда се даде болеснику бјеланце од јајета и једна шоља јаке прне кафе.

Човјечије тијело има 165 костију и 500 мускула (мишића). Одрастао човјек има 30 фунти крви или пети дио своје тежине. Срце је 6 палца дугачко, а у промјеру 4 палца; куца 70 пута у минуту. За један сат дахнемо 1200 пута. Средња тежина мозга износи код човјека нешто преко 3 фунте, а код женскиња нешто мање. С мозгом су спојени сви живци и имах више, него што има данас војника на цијеломе свијету. На сваку четвртину палца наше коже имаде 3500 шупљика (пора), кроз које дишемо и кроз које се испарава наше тијело.

„Ж. С.“

Чудо од дјетета. — Ото Пелер зове се то дијете од 1³/₄ године у Брауншвајгу. Од године старо могаше то дијете већем доста разговјетно говорити и радоваше се, када би му се показало написано име „Ото“, да га може читати. Али неописана бјеше му радост, када је у том добу једанпут у неким новинама наишао на име „Ото“. Значајно је, да га није нико на то упозорио. Књиге и новине превртао би у својој колијевци дотле, догод не би писмена управо намјестио како треба. У добу од 1—1¹/₄ године стварало је даље слике о писменима и жељно је грамзио за сваком новом ријечи. Данас може прочитати то дијете сваку ријеч у новинама, посматраше форме на кућама, кола и капе послужитеља уличних са натписима, знаде имена свију улица, сваку већу радњу са именој господара, а знаде и да броји врло добро. Често странце предусрета са молбом: „Поклоните ми књижицу!“ Ово је збиља у пуном смислу право чудо од дјетета; а за педагоге и лекаре чудна загонетка“.

Ö. Schb.

КЊИЖЕВНЕ ВИЈЕСТИ.

Неретљанин, велики илустровани календар за просту годину 1895. која има 365 дана. Уз сарадњу српских књижевника уређује Светозар

Н. Ђоровић. Година друга. Цијена 1 круна или 50 новчића. Издање прве српске књижаре и штампарије Владимира М. Радовића у Мостару.

Овај, наш домаћи календар, који је снабдје-
вен са поучном садржином и лијепим сликама,
топло препоручујемо свакој српској кући.

Календар манастирске штампарије за просту
годину 1895. која има 365 дана. Издање српске
манастирске штампарије у Новом Саду. Цијена
40 новчића или 1 динар. — Овај календар, поред
српских светитељских и других слика, као и
поред лијепе и поуче садржине, одликује се још
и тиме, што је донио: „Српска народна имена“
и „Историско литургијске напомене“, или управ
кратке историјске цртице светитеља и празника,
те га ради тога нашим црквама, школама и све-
штеницима топло препоручујемо.

Школски вијесник, стручни лист земаљске
владе за Босну и Херцеговину. Уредник: Љубоје
Длустуш. Година 1894.—IX. Мјесеца септембра.
Уредништво: Сарајево, зграда земаљске владе.
Администрација: Сарајево, земаљски економат.
Годишња цијена „Школном вијеснику“ са пошта-
рином 2 фор. а. вр. Садржај: Љубоје Длустуш:
Školske prilike u Bosni i Hercegovini od okupacije
do danas. (Nastavak). — August pl. Tartaglia:
Neke najglavnije projekcije zemljopisnih mара. —
Милка А. Мартинковићка: Нешто о кућанству.
— Ivan Nepomuk Farkaš: Prinos naučanju psiho-
logije. (Nastavak). — Primjeri praktične nastave. —
Примјери практичне наставе. — Gjuro Bujher: Bog
i molitva. (Svršetak). — Iz pedagoške prošlosti. —
Из педагошке прошлости. — Љубоје Длустуш:
Стари Грци и узгајање у њих. (Nastavak). —
Исторички преглед јавне наставе у аустро-угарској

монархији од 1740.—1894. (Nastavak). — Peda-
goška smotra, — Педагошка смотра. — Popularno-
naučni članci. — Популарно-научни чланци. —
Niko Vlašić: Crtica o Alpama i alpinskim klancima
za današnji promet. (Svršetak). — Pedagoške mrvice.
— Педагошке мрвице. — Listak. — Листак. —
Službeni dodatak. — Службени додатак.

Нови васпитач, ордан за педагошку књи-
жевност. уређује и издаје *Миша Нешковић*
Свеска IX. — Година VII. Садржина: Педагогија
је наука. — Стварна настава у шегртској школи.
Школе у разним државама. — Шта пишу наши
педагошки листови. — Књижевни преглед „Новог
Васпитача“ Овај лист излази у Новом Саду по-
следњег дана сваког мјесеца, а штампа га „Српска
манастирска штампарија“. Цијена годишња 3 ф.

Нов књижевни лист. Друштво „Горски Ви-
јенац“ на Цетињу издаваће од нове 1895. године
књижевни лист под именом „Луца“. Лист ће
излазити у мјесечним свескама 2—3 табака. Ци-
јена ће листу бити за српске земље 2, а за
стране 3 форинта годишње. Претплата, рукописи
и све што се на тај лист односило буде слаће се
друштву „Горски Вијенац“ на Цетиње (Montenegro).

Стражилово престало. Књижевни лист Стра-
жилово, чије је поучне и забавне чланке свако
са слашћу и задовољством читао, престало је
излазити. У броју 40 Стражилова уредник његов
Јован Грчић опрашта се и вели, да је тај лист
снао у пошљедње вријеме на 200 претплатника!
Слаб дакле одзив и немар читалачке публике
убио га је!!

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Ђулибрн Ст. Мајдан. Бееједу послату не само да немо-
жемо уврстити, него се још чудимо како сте могли дозво-
лити да сијетовњак држи којекакве говоре у цркви. Са
каквим правом и са чијом је дозволом изашао исти на
„амвон“?!

Јован Шарић. Захтјевани број листа послали смо вам.

В. Парезанин. Лист ваш нијесмо слали за то, што
нијесте претплатник.

Атанасијев у М. Послате рукописе примили смо. Док
исте прочитамо одговорићемо вам а догле се стргните. Онај
„пасус“ за који примјеђујете, изостављен је намјерно.

ОБЈАВА.

Код уредништва могу се добити све свеске „Босанско-Херцеговачког
Источника“ за 1892. и 1893. годину. Свака година 12 свезака. Неувезано са
поштарином 3 форинта и 20 новчића, а увезано 4 форинта са поштарином.

Власништво и уредништво „Бос.-Херц. Источника“.